

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ν. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1992

**ΕΠΙΜΕΤΡΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΥΓΓΕΝΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ
ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ**

**Ι
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ - ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΝ**

241

Φίλε Κύριε Νικολαΐδη!

Ἐκ Σκιάθου, 1 Ἰανουαρίου 1864.

Ἡ δι' ὀλίγων στιγμῶν ἐν τῷ οἰκήματί Σας (κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον) εἰλικρινῆς γνωριμία μοι δίδει τὸ θάρρος νὰ σᾶς παρακαλέσω, ἵνα εὐαρεστηθῆτε καὶ καταχωρήσητε εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τῆς ὑπὸ σοῦ ἐκδιδομένης ἔφημερίδος «τὸ Ἐθνικὸν φρόνημα», τὴν ὀπισθεν ἔκθεσιν ἐπὶ τοῦ περὶ χορηγίας τοῦ κατωτέρου Κλήρου Νομοσχεδίου, τὴν τιμὴν δὲ τῆς καταχωρήσεως θέλω ἐμβάσει πρὸς ὑμᾶς μὲ ὁποῖον δήποτε ἐγκρίνητε κατάλληλον τρόπον.

Ἐπευχόμενος δὲ ὑμῖν τὸ ἀρξάμενον ἔτος αἴσιον καὶ εὐτυχές, μένω ἐν ἀγάπῃ καὶ

πρόθυμος φίλος διηνεκῆς

Ἀδαμάντιος Ἐμμανουήλ Ἱερεὺς Ὁ Ἐπιφ. Καλοειδῆς Σᾶς ἀσπάζεταιται.

Περιήλθεν εἰς χεῖρας ἡμῶν τὸ ὑπ' ἀριθ. 78 φύλλον τῆς ἔφημερίδος Ἐθνικὸν φρόνημα εἰς ὃ ὑπάρχει καταχωρημένον τὸ νομοσχέδιον περὶ χορηγίας εἰς τὸν δευτερεύοντα Κλήρον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπαινέσαμεν ἀξίως τὸν τότε Κύριον Ὑπουργὸν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, διὰ τὴν μέριμναν, τὴν ὁποίαν κατέβαλε ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ἐκρίναμεν ὁμῶς δίκαιον νὰ ἐπιφέρωμεν τὰς παρατηρήσεις μας τὰς ἐπὶ τοῦ ἀ' Νομοσχεδίου, μολοντί ἀργά, ἀλλὰ φρονουῦμεν ὅτι γενήσονται παραδεκταὶ εἰς τὸ κοινόν, καθὸ στηριζόμεναι εἰς τὸ δίκαιον· δι' ὃ καὶ λέγομεν ὅτι:

Εἰς ὅλον τὸν Κλήρον νὰ δοθῇ χορηγία, ἴση (ὅση ἤθελεν ἀποφασισθῆ), εἴτε εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπηρετεῖ τις τῶν ἐκ τοῦ Κλήρου, εἴτε εἰς τὸ πτωχότερον χωρίον, διὰ τὸν λόγον, ὅτι ὁ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Νομοῦ ὑπηρετῶν Κληρικός, λαμβάνων τὴν τακτικὴν χορηγίαν, ἐλπίζει τοῦλάχιστον καὶ ἄλλην τόσῃν ἐκ τῶν τυχηρῶν καὶ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν προαιρετικῶς προσφερομένων· ἀλλ' ὁ τοῦ χωρίου ἐφημέριος δὲν ἔχει οὔτε ἐλπίζει ἄλλα τυχηρὰ λεγόμενα δικαιώματα, διότι οὔτε γάμους ἔχει πολλούς, οὔτε βαπτίσεις, οὔτε ἄλλο τι ἐκ τῶν ὅσων ἀπολαμβάνουσιν οἱ ἐν τοῖς πόλεσιν ἐφημέριοι· καὶ ἡ χορηγία νὰ ἀρχίσῃ ἐν γένει διὰ μιᾶς, νὰ δοθῆ εἴτε ἐφέτος εἴτε τὸ ἐρχόμενον, εἴτε μὲ ἄλλην σειρὰν πρὸς ἀποφυγὴν παραπόνων. Γενικῶς δὲ λέγομεν ὅτι καὶ ἡ πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς χορηγία δὲν πρέπει νὰ ἦναι πλεῖον ἢ διπλασία τῆς τοῦ κατωτέρου Κλήρου, ὅση ἔσεται ἐκείνη, κατὰ ὀρθὸν κανόνα κείμενον ἐν τῷ Πηδαλίῳ, ἡ δὲ τῶν Ἱεροκηρύκων ὄχι πλέον τῶν ἑκατὸν 100 δραχμῶν κατὰ μῆνα.

Ταῦτα φέρομεν εἰς γνῶσιν τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τοῖς πράγμασι, καὶ ἐὰν θέλωσιν ἄς τὰ παραδεχθῶσιν.

Ἐκ Σκιάθου Ἀ' Ἰανουαρίου 1864.

Εἰς τῶν πρεσβυτέρων τῆς Σκιάθου

242

Σεβαστέ μοι Κύριε Παπαῖ Ἀδαμάντιε,

Σκόπελος, τῆ 3 Μαρτίου 1874.

Ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν Σας, καὶ εὐχαρίστως ἔμαθον ἐξ αὐτῆς τὰ περὶ τῆς ποθητῆς μοι ὑγιείας Σας. Εἶδον νὰ μοὶ γράφετε περὶ τῆς ἀντιμισθίας σας ὡς γραμματέως τῆς αὐτόθι Μονῆς, καὶ πάραυτα μεταβάς εἰς τὸ Ταμεῖον ὠμίλησα τῷ κ. Μελαχρινῷ τὰ δέοντα. Μοὶ εἶπε δὲ ὅτι εἴχετε καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴν, καὶ θὰ σᾶς γράψῃ ὁ ἴδιος ἀπ' εὐθείας τί ἀπαιτεῖται νὰ πράξητε, καὶ πόσα χρήματα ἔχει ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπὸ εἰσπράξεις τῆς Μονῆς.

Τὴν Παπαδιὰν μεθ' ὅλης τῆς οἰκογενείας Σας ἀσπάζομαι· ἐπίσης καὶ τὴν θείαν Σοφούλαν, πενθεράν Σας, μετὰ τοῦ γυναικαδέλφου Σας Κωνσταντίνου πρὸς ὃν παρακαλῶ νὰ διαβιβάσετε καὶ τὰς συγχαρητηρίους προσρήσεις μου ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ του ὡς Δημάρχου Σκιάθου. Τώρα πλέον εἴσθε ἀρκετὰ ἱκανοποιημένοι. Τὸν Κουμπάρου μου Ἐπιφάνιον ἀσπάζομαι ἐπίσης, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν κ. Απόστολον.

Ἐν τούτοις Σᾶς προσκυνῶ καὶ μένω

ὁ ὑμέτερος

Γ. Ἰω. Γεωργάρας

242α

Ἀγαπητὲ Κύριε Γεωργάρα,

τῆς 8 Μαρτίου 1874, Σκίαθος,

Ἔλαβον τὴν ἀπὸ 3 τρ. ἐπιστολὴν σου περὶ τῆς Μοναστηριακῆς ληψοδοσίας μου. Σοὶ ἐγκλείω τὴν ἀπόδειξιν ἐκ Δραχ. 148,17/00 καὶ παρακαλῶ, ἀφοῦ τὰς λάβης, νὰ μᾶς τὰς πέμψης ἀσφαλῶς.

Ἀναγγέλλω σοι δὲ μετὰ λύπης μου τὴν ἀποβίωσιν τῆς Σταματίτζας Α. Οἰκονόμου χθὲς ταφείσης, μετὰ εἰκοσαήμερον ἀσθένειαν.

Σᾶς ἀσπάζομαι ὅλους καὶ εἰμὶ

ὁ ὑμέτερος

Ἀδαμάντιος Ἐμμανουήλ Ἰερεὺς [Σημ. Ἐλ. 8 Μαρτίου 74.]

243

Σεβαστέ μοι Κύριε Παπᾶ Ἀδαμάντιε,

Σκόπελος, τῆ 18 Μαρτίου 1874

Ἔλαβον καὶ τὴν ἀπὸ 8 τοῦ τρέχοντος ἐπιστολὴν Σας μετὰ τῆς ἐκ δραχ. 148,17/00 ἀποδείξεως, καὶ αὐθημερὸν ἐξηργύρωσα εἰς τὸ ταμεῖον καὶ διὰ τοῦ κομιστοῦ τῆς παρούσης Στυλ. Τζηλικούδη Σᾶς πέμπτω αὐτὰς μέσον τοῦ Ἀποστόλου, διότι ἂν τὰς ἔστελλον πρὸς ὑμᾶς ἀπ' εὐθείας ἴσως δὲν θὰ τὰς ἐλάμβανε νὰ Σᾶς τὰς δώση. Ἐβράδυνα εἰς τὴν ἀποστολὴν των διὰ νὰ τύχω πιστῆς εὐκαιρίας. Πολὺ ἐλυπήθηκα διὰ τὸν θάνατον τῆς Σταματίτζας, ὅθεν παρακαλῶ νὰ διαβιβάσητε πρὸς πάντας τοὺς οἰκείους τὰς συλλυπητηρίους προσρήσεις μου.

Ἐν τούτοις Σᾶς ἀσπάζομαι πάντας καὶ πάσας μεθ' ὅλων τῶν ἐνταῦθα ἡμετέρων καὶ μένω

ὁ ὑμέτερος

Γ. Ίω. Γεωργάρας [Σημ. Ἐλ. 19 μαρτίου 74.]

244

Ἀγαπητὲ Σωτήριε!

Ἐκ Σκιάθου 27 Ἀπριλ. 1880.

Ἀνέγνων τὴν ἀπὸ 19 λήγοντος μηνὸς ἐπιστολήν σου πρὸς τὸν ἐξάδελφόν σου Ἀλέξανδρον, καὶ τὴν περικοπὴν κατόπιν τῶν ἄλλων «ἐρώτησον τὸν θεῖόν μου περὶ τῆς θέσεως ἐν Μολδαυίᾳ, καὶ γράψον μοι», καὶ παρακαλῶ νὰ μᾶς γράψης καθαρῶς τίς ἢ θέσις, ἂν εἶναι ἐφημερίου ἢ ἄλλη τις, ποία ἢ ἐκ ταύτης πρόσοδος ἐτησίως, καὶ πόσον τὸ χρονικὸν διάστημα, ἐὰν εἶναι τριετές, τετραετές, ἢ καὶ πενταετές, καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς, διὰ νὰ ὀδηγηθῶμεν ν' ἀποφασίσωμεν, καὶ ἐὰν χορηγῶνται τὰ ἔξοδα τῆς μεταβάσεως. Περὶ τούτων ὅλων παρακαλῶ νὰ ἔχω προσεχῶς τὴν ἀπάντησίν σου.

Σὲ ἀσπάζομαι ὁ θεῖός σου

Οἰκονόμος Ἀδ. Ἐμμανουήλ

245

Πνευματικέ μου Πατήρ

Ἀσπάζομε τὴν δεξιάν σου λάβη δραχμαὶ 6 διότι αὐτὰ ὑκονόμισα καὶ πάλιν ἔχω τὸν νοῦν μου αὐτῇ τὴν ἑβδομὰ ἔχω ἐργασίαν καὶ δὲν ἔχομεν εὐχερίαν διὰ νὰ ἔλθῃς εἰς τὴν μονὴν Ἁγίου Χαραλάμπους καὶ μὴ μὲ ὀργισθῆς

Τῆ 8 Ὀκτωβρίου 1889

Ὁ Εὐπεθὴς Ἱερομόναχος Ἰωσήφ

246

Πρὸς τὸν Κύριον Λεωνίδα Σταυράκη

Οἰκονομικὸν Ἐπιθεωρητήν. Εἰς Πειραιᾶ

Ἀγαπητὲ Κύριε Λεωνίδα

Ἐκ Σκιάθου 9. Ἰουλίου 1890.

Καιρὸν πολὺν ἔχω νὰ λάβω ἐπιστολήν σου. Κατὰ τὴν 19. παρελθόντος Ἰουνίου ἦλθε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος. Τὸν ἠρώτησα ἐὰν σᾶς ἀντάμωσε καὶ μοὶ

ἀπεκρίθη ὅτι, δις καὶ τρις ἐπήγεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἐν Πειραιεῖ κατὰ τὴν παραγγελίαν Σας, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθη νὰ σᾶς συναντήσῃ.

Ἐπειδὴ δὲ ὡς γνωρίζετε, ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετέλεσα εἰς τὸ Ἑλλ. Σχολεῖον, καὶ εἰσὶ γνωστὰ τὰ κομματικὰ πάθη, τὰ ὁποῖα διέκοψαν τὴν ὑπηρεσίαν μου ἐπὶ πολλὰ ἔτη, τέλος πάντων, κατορθώθη περὶ τὰ τέλη Δεκεμ. τοῦ 1883 ἵνα διορισθῶ τῇ προστασίᾳ τοῦ Ἰω. Ἀστεριάδου, Ὑπουργοῦντος τοῦ κ. Βουλπιώτου εἰς τὰ τῆς Παιδείας, καὶ Πρωθυπουργοῦντος τοῦ κ. Τρικούπη. Ἀλλὰ δαίμων κακὸς ἐνήργησε, καὶ Ἀναστάσιος τοῦ Δηλιγιάννη οἱ ἐχθροὶ εὗρον καιρὸν, ὥστε πρώτη πρᾶξις τοῦ ἀναδειχθέντος Ὑπουργείου ἦτον ἡ ἀπόλυσίς μου, καὶ πότε εἰς τὰς παραμονὰς τῶν ἐξετάσεων, ὁ κύριος Φλογαῖτης τὰς ἐνήργησεν.

Ἴδου τί μ' ἔγραψον οἱ υἱοί μου, ὁ εἷς ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ ὁ ἄλλος ἐκ Λαρίσης.

«13. Μαρτίου. 85. Αἰθῆναι.

Εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογάς, ἐπιθυμῶ ὁ Γιάννης γαμβρός μας, καὶ ὅστις ἄλλος, καὶ ὁ ἐξάδελφος Γιαννιός, κ.λπ. νὰ ψηφίσωσιν ὑπὲρ τοῦ Ἀστεριάδου ἀποκλειστικῶς»

ὁ υἱός Σας

Α. Παπαδιαμάντης

«Λάρισα 3. Ἀπριλίου 1885:

Πρὶν ἢ κλείσω τὴν παροῦσαν μου προσεκλήθην ἀπὸ τὸν Νομάρχην (δι' ὅσα σᾶς γράφω περὶ Ἀστεριάδου) εἰς ὃν ἔγραψεν ὁ Νικολαΐδης ἐκ Βόλου, καὶ ἐπιέσθην παρὰ πολὺ πρὸς τοῦτο». μένω

ὁ υἱός Σας

Γ. Παπαδιαμάντης

Καὶ τέλος πάντων πιεζόμεθα ἔκτοτε καὶ ἐσιωπήσαμεν ἀρκετά, ὥστε ἤδη λαμβάνων ἀφορμὴν καὶ μόνον τὴν σιωπὴν, Σὲ παρακαλῶ ὅπως ποιήσης γνωστὰ ὅπου δεῖ, τὰ δίκαια παρὰ πονά μου, καὶ ὅτι ἱκανῶς ἐπιέσθημεν, καὶ νὰ λάβητε ἀφορμὴν ἐκ τούτων πάντων νὰ ζητήσητε ἐκ νέου τὸν διορισμὸν μου παρὰ τῷ Ἑλλ. σχολεῖῳ Σκιάθου, ἢ ἵνα μοὶ ἀνατεθῶσιν ἀνεξαρτήτως εἰς ὅλας τὰς τάξεις τὰ Ἱερὰ μαθήματα.

Ἀναμένω ἵνα μοὶ γράψῃς πρὸς ὁδηγίαν μου, καὶ ἀκόμη ἐὰν ἦναι ἀνάγκη νὰ ἔλθω. Καὶ τότε γράφεις καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ξενοδοχείου, πρὸς γνῶσιν μου. Σᾶς ἀσπάζομαι καὶ μένω

διατελῶ ὁ ὑμέτερος

Οἰκονόμος, Ἀδαμάντιος Ἐμμανουήλ

II ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΝ

247

Σεβαστέ μοι Πάτερ, προσκυνῶ!

Ἁγία Ἄννα τὴν 9 Ἰουνίου 1872.

Ἔλαβον τὴν ἀπὸ 4 ἐνεστῶτος ἐπιστολὴν σας καὶ ἐχάρην λίαν διὰ τὴν ὑγείαν σας. Σήμερον θ' ἀρχίσωμεν τὴν παράδοσιν καὶ νὰ παρακαλεῖτε τὸν ὑψιστον μήπως ἀπὸ τὴν ἀπειρίαν μου εὐρεθῆ ζημία καὶ τότε μὲ ἔχη διὰ τὰς φυλακὰς ὁ Μοναχάκης. Σᾶς ἀσπάζομαι πάντας καὶ μένω ὁ υἱός σας,

Γ. Παπαδαμαντίου [Σ.τ.π.: Ἐλ. 9 Ἰουνίου 72.]

248

Ἀδελφὲ Θεοχάρη!

Μακρινίτσα α'. Φεβρ(ουαρίου) 1878.

Τὴν ἀπὸ 23. Ἰανουαρίου ἐπιστολὴν Σου ἔλαβον καὶ ἐχάρην διὰ τὴν ὑγείαν Σου.

Ἐν συνόψει ἐκθέτω τὰ τῆς ἐκστρατείας μας.

Ἄπαντα τὰ χωρία μετ' ἐνθουσιασμοῦ μᾶς ἐδέχθησαν. Τὴν 27. Ἰανουαρίου συνῆλθον ἐν Πορταριά 60 πληρεξούσιοι διαφόρων χωρίων τῆς Θεσσαλίας καὶ ὑπέγραψαν προκήρυξιν εἰς τὸν Σουλτάνον δηλοῦσαν ὅτι δὲν δέχονται πλέον τὴν Ὄθωμανικὴν ἐξουσίαν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔδραξαν τῶν ὀπλων ὅπως ὑπερασπίσωσι τὰ δίκαιά των.

Ἡμεῖς μέχρι σήμερον δὲν ἐκάμαμεν μάχην· εἴμεθα δὲ πάντοτε εἰς θέσιν ἀμυντικὴν. Ὁ ἐχθρὸς τρέμων ἐν τῷ ἀκούσματι Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως δὲν τολμᾷ νὰ μᾶς ἐπιτεθῆ. Ὅστε μένομεν πάντοτε εἰς τὰ χωρία διὰ νὰ διατηρῆται ἡ ἐπανάστασις, μέχρις ὅπου ἡ συνδιάσκεψις λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὰ δίκαιά μας.

Μὴ ἔχων ἕτερον Σᾶς ἀσπάζομαι.

Παρακαλῶ πρόσφερε τοὺς ἀσπασμούς μου εἰς τοὺς φίλους, Ν.
Κουρκούμπαν, Ανδρέαν Μπούραν, Γεώρ. Ι. Χατζησταματίου, Ἀλεξ. Θωμᾶ
Ἰωάννου, καὶ Στυλιανὸν Τσιλικούδην, καὶ λοιπούς. Καλὴν ἐντάμωσιν. -

Ὁ σὸς ἀδελφὸς

Γ. Παπαδιαμάντης

Ὁ Ἐμμ. Αποστολίδης, Ἰω. Ανδρέου καὶ Πάγκαλος μετὰ τῆς συντροφίας του
Σὲ ἀσπάζονται.

Γ. Παπαδιαμάντης.

249

Πρὸς τὸν κύριον Γεώργιον Παπᾶ Διαμάντην κ.τ.λ. Εἰς Σκίαθον

Ἐν Χαλκίδι τὴν 13 8βρίου 1878 Ἀγαπητέ μοι Γεωργάκη,

Λαμβάνεις ἀπὸ τὸν πατέρα μου ἐντὸς δέματος

2 1/2 πήχ. ρεντίνας καλῆς πρὸς 14 δρχ. 35.0

2 πήχεις διὰ παντελονίκι 26

τὸ ὅλον 61.00

Ἐχασα τὴν σημειώσιν σου. Τὸ πρᾶγμα εἶναι καλό. Ἡδυνάμην νὰ εὔρω
ρεντίνα καὶ πρὸς δρχ. 8 τὸν πήχυν, ἀλλ' ἐπροτίμησα αὐτὴν διότι εἶναι
ὀλομάλινος καὶ τὸ χρῶμα ὠραῖον καὶ τὸ ὕφασμα μαλακόν. Καὶ τὸ
πανταλόνι θὰ σοὶ ἀρέσῃ πιστεύω. Γράψε μου τὴν γνώμη σου.

Υγίαινε

Σὲ φιλῶ

ὅλως ἰδικός σου

Ν. Δ. Δημητριάδης

Σὲ συγχαίρω διὰ τὴν ἐκτίμησιν ἐπίσης καὶ τὴν συντροφίαν σου, εὐχόμενος
καλὰ καὶ πολλὰ κέρδη.

Ν.Δ. Γράψε μου κανέν νέον Τὸν Σισμητρατα(;) φιλῶ· ἐπίσης τὸν Γιάγκον.

250

Σεβαστέ μοι πάτερ!

Ἐν Λαμία τῇ 16 Ἰουλίου 1879.

Εἶμαι καλά. Ἀπὸ τὸν Παναγιώτην Σκαπινάκην ἔλαβον 15 δραχμάς, ἃς εἰ δυνατὸν πληρώσατε πρὸς αὐτόν. Τί νὰ γίνῃ, ὅσοι ἔχουν ἁμαρτίες βασανίζονται εἰς τοῦτον τὸν κόσμον. Ἀπελπισία! δι' ἐμέ. Μοῦ μένουν ἀκόμη 20 ἡμέραι αἵτινες θὰ παρέλθουν μὲν, ἀλλ' ἀφοῦ μοὶ φανοῦν ὡς ἔτη.

Σᾶς ἀσπάζομαι πάντας

ὁ υἱός Σας

Γ. Παπαδιαμάντης

Υ.Γ. Δὲν ἐδανειζόμην τὰς ἄνω δραχμάς ἂν δὲν ἐχρεώστουν 7 δραχ. ἃς καὶ ἐπλήρωσα.

Ὁ ἴδιος. [Σ.τ.π.: Ἐλ. 22. Ἰουλίου 1879.]

251

Ἐξάδελφε Ἀλέκο,

Ἐν Ξηροχωρίῳ, 11 Μαρτίου 1881.

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν σοὶ ἔγραψα διὰ τοῦ θείου σου, Γ. Αποστολίδου, περὶ ἀποστολῆς πιστοποιητικοῦ τοῦ Τάγματος ἐν ᾧ ὑπηρετεῖ ὁ ἀδελφός μου· παρακαλῶ λοιπὸν καὶ αὐθις ἵνα φροντίσης νὰ εὔρης τὸν ἀδελφόν μου καὶ τοῦ εἴπησιν περὶ τοῦ πιστοποιητικοῦ, καὶ μοῦ γράψῃς τί συμβαίνει, διότι μοῦ εἶπε ὁ Ἰατρός Βίλδ, ὅτι ἦτο φυλακισμένος. Τὸ Σάββατον ἀναχωρῶ.

Σὲ ἀσπάζομαι ὁ ἐξάδελφός Σου

Γ. Παπαδιαμάντης

252

Σεβαστέ μοι πάτερ!

Ἐν Νέα Μιτζέλη, τῇ 4 Ἰουλίου 1881.

Τὴν ἀπὸ 27 π. μ. ἐπιστολήν Σας ἔλαβον· ἐν αὐτῇ ἀναφέρετε ὅτι ἐγκλείστως

μοι στέλλετε δύο πεντόφραγκα, ἀλλὰ μὴ εὐρῶν ταῦτα ἐντὸς τῆς ἐπιστολῆς, ἔλαβον παρὰ τοῦ Ναυκλήρου τῆς Ὑδρας ἐν μόνον. Τί συμβαίνει δὲν ἡξεύρω. Τόσον λάθος ἐκάματε; Ὁ μπαρμπα Παναγιώτης δὲν πιστεύω νὰ ἐλησμόνησε τὸ ἕτερον. Γράψατέ μοι νὰ μάθω. Ἀπὸ τὸν Νικολάκην τῆς Οὐρανίας μας ἔμαθον περὶ τῆς ἀπολύσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἐχάρην κατὰ πολὺ. Ἄς ἐτελείωναν τοῦλάχιστον ἐκεῖνου τὰ βάσανα. Ἐνταῦθα περῶν καλὰ διότι τὸ κλίμα εἶναι ὑγιεινόν, ἀπὸ τροφίμα ὀλίγον δυσκολευόμεθα.

Ἄν εὕρητε κανένα ἀστακὸν στείλετέ μοι διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου καὶ τίποτε ἀχλάδια ἂν εὐρίσκωνται, καὶ ὅ,τι ἄλλο θέλετε . . .

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρὸς

Ὁ υἱὸς σας

Γ. Παπαδιαμάντης

[Σ.τ.π.: Ἀρ. 22. Ἑλ. 4 Ἰουλίου. Τῷ ἔγραψα τῇ αὐτῇ καὶ τῷ ἔπεμψα Δρ. 8.60, 10 αὐγὰ καὶ ἀχλάδας.]

253

Ἐν Ἀλμυρῷ τῇ 29 8βρίου 1881.

Σεβαστέ μοι πάτερ.

Τὴν 23 λήγοντος Σᾶς ἔγραψα, διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου, καὶ ἀπορῶ διατί δὲν περιῆλθεν εἰς χειρὰς Σας ἡ ἐπιστολή μου.

Ὅπως ἐξεπλάγην λαβὼν τηλεγράφημα δι' οὗ ἐζητήσατε πληροφορίας περὶ τῆς ὑγείας μου, ἐφ' ᾧ καὶ Σᾶς ἀπήντησα αὐθιμερόν.

Εἰς Βῶλον δὲν πηγαίνομεν, ὠρίσθησαν ἄλλα Τάγματα διὰ τὴν κατάληψιν αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ τὸ 18. εἰς ὃ ὑπηρετεῖ καὶ ὁ Ν. Κόλιας.

Ἔχω ἀνάγκην χρημάτων, διότι ὅσον οὐπω ἀπολυόμεθα· στείλατέ μοι διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου, ἔχω μεγίστην ἔλλειψιν, καὶ δὲν ἀρκεῖ ὅπου εἶμαι χωρὶς λεπτὸ, ἀλλὰ χρεωστῶ καὶ 10 δραχμάς.

Μὲ τὸ ἀτμόπλοιον περιμένω χωρὶς ἄλλο χρήματα.

Σᾶς ἀσπάζομαι

Ὁ υἱὸς Σας

Γ. Παπαδιαμάντης [Σ.τ.π.: Ἀρ. 48. Ἐλ. 6 9βρίου 81. Ὁ Γεώργης . . .]

254

Πορταριά 7 Ἰανουαρίου 89.

Σεβαστέ μοι πάτερ

Ἄνησυχῶ διότι πρὸ πολλοῦ δὲν ἔλαβον ἐπιστολήν σας. Γράψατε παρακαλῶ νὰ μάθω τί γίνεσθε, καὶ περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρός.

Ὁ υἱός σας

Γεώργιος.

[Σ.τ.π.: Ἐλ. 8. Ἰανουαρίου 1889. Τῷ ἀπάντησα αὐθημερὸν διὰ τοῦ Ν. Δαμάσκου.]

255

Βῶλος 14 Ἰανουαρίου 89.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τὴν προχθεσινὴν ἐπιστολήν σας ἔλαβον ἀργά, καὶ δὲν ἠδυνήθην νὰ κατέλθω ἐνταῦθα διὰ νὰ προλάβω τὸν Ν. Δαμάσκον.

Διὰ τοῦ Ἰω. Ἀθ. Δαμάσκου Σᾶς στέλλω 2 πήχεις ἐριούχου διὰ τὸ ζωστικόν, καὶ ὀλίγον χαρτζιλίκι. Πρέπει νὰ φροντίσητε διὰ τὰ πεῦκα καὶ τὰ κλήματα, διότι εἶναι πλέον καιρός. Δὲν ἠδυνήθην μέχρι τῆς ὥρας νὰ εὔρω λινάτσες διὰ νὰ τυλιχθοῦν αἱ ῥίζαι τῶν δενδρυλλίων, φροντίζω μόλα ταῦτα καὶ ἐὰν εὔρω θὰ τὰς στείλω διὰ τοῦ Ν. Παπανικολάου. Πεῦκα νὰ σταλῶσιν οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν 80, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὀλίγα κουκουναριαῖς.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρός.

Ὁ υἱός σας

Γεώργιος. -

255α

Υἱέ μου Γεώργιε

Ἐκ Σκιάθου τὴν 23 Ἰανουαρίου 1889.

Συμφώνως μὲ τὰ προγεγραμμένα τῆς χθεσινῆς ἐπιστολῆς μου, ἐναυλώσαμεν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Γ. Δημητριάδου τὸ κότερον τοῦ Ἰω. Δ. Ἀνθούση, ἀντὶ τριάκοντα Δραχμῶν, ἵνα μεταφέρῃ καὶ παραδώσῃ ὑμῖν (80) ὀγδοήκοντα δενδρύλλια πευκῶν δενδρυλλίων, καὶ ὀκτὼ πιτύων (κουκουναριῶν), ἅπερ ἔχομεν σημαδεύσῃ διὰ λωρίδων πανίου καὶ σπάγγου. Ἑκατὸν δὲ δενδρύλλια πευκῶν ἀνήκουσιν εἰς τὸν Κύριον Καρτάλην, δήμαρχον. Ἐγκλείομεν καὶ τὸ Πιστοποιητικὸν τῆς Δημοτ. Ἀρχῆς ὑπ' ἀριθ. 54 τῆς 23 Ἰανουαρίου τ.ἔ.

Θέλετε δὲ πληρώσει εἰς τὸν Ἰω. Δ. Ἀνθούσην τὸ ἥμισυ τοῦ Ναύλου δοχ. δεκαπέντε (15), ἀποστέλλοντες καὶ εἰς ἡμᾶς δοχ. 10.30 διὰ τοῦ ἰδίου Ἰω. Δ. Ἀνθούση, διότι τὰ ἔξοδα ἀνήλθον εἰς δοχ. 36.30 28

μένουν 08.30.

Τοιαῦται δὲ φροντίδες εἶναι περιτταὶ καὶ ὀχληραὶ, ἀλλὰ τί νὰ κάμῃ τις ὅταν ὑπηρετῇ ἀπέναντι φίλων.

Ἐὰν θέλῃς στειλέ μας κανὲν κεφαλοτύριον, ἐπειδὴ ἐνταῦθα μᾶς τὸ πωλοῦν ὑπερτίμως 2.00 τὴν ὀκᾶν καὶ εἰς Βῶλον τιμᾶται 1,40 ὡς ἔμαθον, συνεννοήσου μὲ τὸν Ἀθούσην διὰ νὰ τὸ φέρῃ, διὰ τοῦ ἰδίου, ἀφοῦ κρατήσῃς τὴν τιμὴν του. Τὰ κλήματα ἀποστελῶ μὲ τοὺς Δαμάσκους μετ' ὀλίγας

ἡμέρας. Διὰ τὸ κρασί καὶ καιρὸς δὲν εἶναι καὶ δοχεῖα δὲν ἔχω μικρὰ καὶ ἀνάλογα καὶ διότι εἶναι χρεῖα νὰ εἶναι ἀπὸ ῥόμι.

Μένω ὁ Πατήρ.

Οἰκ. Ἀδ. Ἐμμ.

[Σ.τ.π.: Ἐλ. 15. Ἰανουαρίου 1889. Τῷ ἔγραψα τὴν 15. Ἰανουαρίου 89. καὶ τὴν 22. τοῦ αὐτοῦ διὰ τοῦ Ν. Δημητριάδου.]

256

Πορταριά 28 Ἰανουαρίου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Συνεπεία τοῦ τηλεγραφήματός σας κατῆλθον εἰς Βῶλον ὅπως παραλάβω τὰ πολυθρύλητα καταστάντα πεῦκα, ἀλλ' ἀνθρακες ὁ θησαυρός. Ἐπιτρέψατέ μοι λοιπόν, μεθ' ὅλου τοῦ σεβασμοῦ νὰ σᾶς κάμω τὰς ἐξῆς παρατηρήσεις.

1) Δὲν ἦτον ἀνάγκη νὰ τηλεγραφήσητε διὰ τοιοῦτον ἐπουσιῶδες ζήτημα· ἠδύνασθε νὰ στείλητε ὅ,τι ἠθέλατε εἰς παραλαβὴν τοῦ γνωστοῦ ἐν Βῶλῳ φίλου μου καπνοπώλου, ὅστις θὰ μοὶ παρήγγειλε.

2) Ἀπεφασίσατε νὰ δώσητε διὰ τοῦ τηλεγραφήματός σας σπουδαιότητα εἰς τὸ πρᾶγμα, ἔπρεπε νὰ φροντίσητε παντὶ σθένει ὥστε νὰ φανῆτε συνεπής, ποιῶντες ἐκποδῶν πᾶν πρόσκομμα ὅπερ θὰ ἐπήγαζεν ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦ ναύλου τοῦ ἀτμοπλοίου, διότι ὅσας δῆποτε ὑπερόγκους ἀπαιτήσεις καὶ ἂν ἤξιου ὁ πράκτωρ, ἐὰν παραβληθῶσι μὲ τὰς ἐν Βῶλῳ δαπάνας μου καὶ τοὺς κόπους τοῦ ἀναβαινοκαταβάσματος καὶ ἐν τοιαύτῃ μάλιστα ἐποχῇ, ὅσας λέγω ἀπαιτήσεις ἂν εἶχεν ὁ πράκτωρ κουμπάρος σας, θὰ ἦσαν μηδαμιναί. Τὰ γενόμενα ἐν τούτοις οὐκ ἀπογίνονται. Ἦδη ἀφῆκα ἐντολὴν εἰς Βῶλον νὰ φροντίσῃ ὁ Β. Παναγιωτόπουλος νὰ τὰ παραλάβῃ, καὶ στείλῃ τὰ ἡμίση εἰς Λάρισαν καὶ τὰ ἄλλα ἐδῶ.

Συγγνώμην διὰ τὸ ὕφος τῆς ἐπιστολῆς μου.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρός.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

Υ.Γ. Τὴν διὰ τοῦ Ν. Δημητριάδου ἐπιστολὴν σας ἔλαβον. Διατί τάχα νὰ μὴν στείλητε τὰ πεῦκα διὰ τοῦ πλοίου τῶν υἱῶν Ἀθ. Δαμάσκου; Σᾶς ἠρνήθησαν;

(μονογραφή) [Σ.τ.π.: Ἐλ. 29. Ἰανουαρίου 89.]

257

Πορταριά 4 Φεβ. 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τὰ δενδρύλλια ἐλήφθησαν· εἰς τὸν Ἴω. Ἀνθούσην ἐπλήρωσε τὸν ναῦλον αὐτὸς οὗτος ὁ παραγγείλας τὰ πεῦκα, ὅστις διὰ τοῦ ἰδίου σᾶς ἔστειλε καὶ ἐν κεφαλοτύρι, ὡς δῶρον. Ἦδη ἐγκλείω ἐν τῇ παρούσῃ ἐν τραπεζικὸν Γραμματίον τῶν 25 δραχμῶν, διὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἀξίας τῶν πεύκων, ἀντὶ τῶν 10 ὧν ἐποιεῖτε μνεΐαν ἐν τῇ ἐπιστολῇ σας.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρός.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

Υ.Γ. Τὴν ἐσώκλειστον ἐπιστολὴν ἐγχειρίσατε. Κρασί ἂν ἔχητε σκοπὸν νὰ μοῦ στείλητε, πρέπει νὰ τὸ ἔχω τὰς ἀποκρέω, ἄλλως δὲν θέλω.

Ὁ ἴδιος.

257α

Υἱέ μου Γεώργιε!

Ἐκ Σκιάθου 12. Φεβρ. 1889.

Διὰ τοῦ σημερινοῦ ἀτμοπλοίου καὶ διὰ φορτωτικῆς ὑπ' ἀριθ. 30 πέμπω πρὸς τὸν ἐν Βόλῳ Β. Παναγιωτόπουλον Καπνοπώλην ἐν βαρέλιον πλήρες οἴνου μοσχάτου ἐξ ὀκάδων (50) πενήκοντα, καὶ θέλετε φροντίσει περὶ τούτου, γνωρίζοντες εἰς ἡμᾶς τὴν παραλαβὴν του. Παρακαλῶ δὲ νὰ μᾶς ἀποστείλητε κυτίον σπόρου μεταξοσκώληκος, διότι ἐγγίζει ὁ καιρὸς καὶ μᾶς ἀναγκαιοῖ.

Ὅλοι ὑγιαίνομεν. Τὰ κλήματα τοῦ Κυρίου Βασσάνη θὰ σταλῶσι διὰ πρώτης εὐκαιρίας. Μένω

ὁ Πατήρ.

Οἰκονόμος Ἀδ. Ἐμμανουήλ [Σ.τ.π.: Ἐλ. 5. Φεβρ. 1889.]

257β

[Ἐσώκλειστο γράμμα τοῦ πατρός του στὸν μετακομιστὴ Βασιλ. Παναγιωτόπουλον.]

Ἀγαπητὲ κύριε Βασίλειε!

Ἐκ Σκιάθου 12. Φεβρ. 1889.

Ἐπὶ τῇ παραγγελίᾳ τοῦ ἐν Πορταριᾷ υἱοῦ μου Γεωργίου Παπαδιαμάντη, ἀποστέλλω ἐπ' ὀνόματί Σας διὰ τοῦ σημερινοῦ ἀτμοπλοίου καὶ διὰ φορτωτικῆς ὑπ' ἀριθ. 30 (ἐγκλειομένης ἐνταῦθα) ἐν βαρέλιον πλήρες οἴνου Μοσχάτου ἐξ ὀκάδων (50) πενήκοντα, σεσημειωμένον διὰ τῶν στοιχείων Β. Π. Κ. καὶ παρακαλῶ νὰ φροντίσητε τὴν παραλαβὴν του, ἀκολουθῶν δὲ παραδώσητε εἰς τὸν ἐν λόγῳ υἱόν μου Γεώργιον.

Σᾶς ἀσπάζομαι καὶ εἰμὶ διατελῶν

ὁ φίλος Σας

Οικονόμος Αδαμάντιος Ἐμμανουήλ

258

Βῶλος 16 Φεβρ. 89.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τὸ κρασί ἐλήφθη. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐπιστολῇ σας δὲν μοὶ λέγετε, ἂν ἐλάβετε ἐπιστολὴν συστημένην ἀποσταλεῖσαν διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς 5 τρ. μηνός, ἐν ἣ περιεκλείετο ἓν χαρτονόμισμα τῶν 25 δραχμῶν.

Ἐν βία

ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

258α

Υἱέ μου Γεώργιε!

Ἐκ Σκιάθου 18 Φευρ. 89.

Ἡ ἀπὸ 4. Φευρ. τρ. ἐπιστολή σας ἐλήφθη τὴν 5, ὡς καὶ τὸ ἐν ταύτῃ 25 Δρ. χαρτονόμισμα. Προχθὲς ἔλαβον καὶ τὴν ἀπὸ 16. πεμφθεῖσαν διὰ τοῦ Ἀγγελῆ Παπαδήμου. Τὸ δοχεῖον τοῦ οἴνου νὰ ἐπιστραφῇ δι' εὐκαιρίας. Παράδοσον εἰς τὸν Κύριον Β. Παναγιωτόπουλον διὰ νὰ φροντίσῃ ἐκεῖνος περὶ τῆς ἀποστολῆς του. Διὰ τοῦ Στέργιου Π. Ῥαγιαῖ ἐστάλησαν αἱ κατὰ παραγγελίαν (τῆς 28. Ἰανουαρίου) τοῦ Κυρίου Βασσάνη 500 κληματίδες, συστηθεῖσαι εἰς τὸν αὐτὸν Β. Παναγιωτόπουλον τὴν 14. τρ. καὶ πιστοποιητικὸν τῆς Δημοτ. Ἀρχῆς ὑπ' ἀριθ. 125. Περὶ τούτων δὲν μᾶς ἐγράψατε. Σήμερον ἐλάβομεν τὴν ὑπὸ χθεσινὴν ἡμερομ. ἐπιστολὴν σου καὶ τὰ 4. κυτία κουκουλόσπορου σταλέντα διὰ τοῦ Γ. Ι. Μωραΐτου. Θέλομεν φροντίσει τὰ δέοντα. Ἀναμένομεν ἐν τοσοῦτῳ νὰ μᾶς ἀπαντήσητε καὶ περὶ τῶν κληματίδων, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ βαρελίου ἀγορασθέντος ἀντὶ Δραχμῶν ἕξ, ὡς ἀναγκαίου εἰς ἡμᾶς. Μένω

ὁ Πατήρ

Οἰκ. Αδ. Ἐμμανουήλ [Σ.τ.π.: Ἐλ. 17. Φεβρ.]

259

Βῶλος 17 Φεβρ. 89.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Διὰ τοῦ κομιστοῦ Γ. Ι. Μωραΐτου σᾶς στέλλω 4 κυτία μεταξοσπόρου. Δὲν μοὶ ἐδόθησαν ἐπὶ πληρωμῇ ἀλλὰ ἐπὶ μεριδίῳ 25 τοῖς % ἐπὶ τῆς παραγωγῆς. Ἐὰν θὰ δυνηθῆτε νὰ τὰ διανείμητε ἐπὶ τοιαύτῃ συμφωνίᾳ καλῶς, ἄλλως κρατεῖτε τὸ ἐν ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ συμφωνίᾳ καὶ τὰ λοιπὰ μοὶ τὰ ἐπιστρέψετε μὲ τὸ ἀτμόπλοιον τῆς Ὁρθοδοξίας ἀφεύκτως, διότι ὁ καιρὸς ἐπείγει καὶ τὸ κατάστημα πρέπει νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς διαθέσεως αὐτῶν ἀλλαχοῦ.

Μοὶ ἐσυστήθη ὁ σπόρος ὡς πρωτίστης ποιότητος, ὥστε ἐὰν διαθέσητε τὰ ἀποστελλόμενα ἤδη κυτία, καὶ ὑπάρχει ζήτησις καὶ ἐτέρων γράψατέ μοι νὰ σᾶς πέμψω.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρός.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

Χθὲς διὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Κωνστ. Τάσου σᾶς ἔστειλα ἐπιστολήν.

Ὁ ἴδιος

(μονογραφή)

259α

Υἱέ μου Γεώργιε!

Ἐκ Σκιάθου 26 Φεβρ. 1889.

Κατὰ τὴν 18 λήγοντος μηνὸς σοὶ ἔγραψα ὅτι ἐλάβομεν τὰς ἀπὸ 16 καὶ 17 ἐπιστολάς καὶ τὰ 4. κυτία τοῦ κουκουλόσπορου, ἐξ ὧν ἐξωδεύθησαν τὰ δύο, τὰ δὲ δύο ἐπιστρέφομεν, διὰ νὰ τὰ παραδώσῃς εἰς τὸ κατάστημα.

Ὅλοι ὑγιαίνομεν. Μένω.

Ὁ Πατήρ.

Οἰκονόμος Ἀδ. Ἐμμανουήλ [Σ.τ.π.: Ἐλ. 18. Φεβρ. 89.]

260

Βῶλος 22 Ἀπριλίου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Δι' ἐν ῥάπισμα ὅπερ ἔδωκα εἰς τινὰ κατεδικάσθην εἰς φυλάκισιν καὶ ἤδη ἐκτίω τὴν ποινὴν μου εἰς τὰς ἐνταῦθα φυλακάς. Σᾶς παρακαλῶ μὴν στενοχωρηθῆτε διὰ τοῦτο, διότι καὶ τὴν θέσιν μου ἐν Πορταριᾷ διατηρῶ, καὶ ὡς κατάδικος εἰς τὰς φυλακάς δὲν ὑποφέρω χάρις εἰς τοὺς φίλους, παρέχοντάς μοι πᾶσαν εὐκολίαν.

Τὴν μητέρα νὰ παρηγορήσητε καὶ νὰ τὴν ἀποτρέψητε ἂν ἐπεχειρεῖ νὰ ἔλθῃ νὰ μὲ ἴδῃ.

Εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ἔγραψα προχθὲς ὡς καὶ εἰς ἄλλους φίλους καὶ ἐλπίζω πολὺ ὅτι θὰ κατορθωθῇ τι ὅπως ἐξέλθω τῶν φυλακῶν πρὸ τῆς λήξεως τῆς ποινῆς μου.

Ἐὰν μὴ οὕτως ἐγίνοντο τὰ πράγματα δὲν θὰ ἀνέμενον βελτίωσιν τῆς θέσεώς μου ἐν μεταβολῇ πραγμάτων.

Διὰ τῆς φυλακίσεώς μου ἦτις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἀδικωτάτη, θὰ ἰσχυροποιηθῶ.

Ἐπαναλαμβάνω νὰ σᾶς εἶπω, ὅτι δὲν πρέπει νὰ στενοχωρηθῆτε, διότι οὐδὲ φίλων στεροῦμαι, οὐδὲ τῶν μέσων τῆς συντηρήσεώς μου.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρὸς.

Πρὸ μηνὸς ἔχει συμβῆ ἡ σκηνὴ δι' ἣν κατεδικάσθην, δὲν σᾶς ἔγραψα δὲ περὶ αὐτῆς διότι ἤλπιζον ὅτι δὲν θὰ ὑπῆρχε τοσαύτη σπουδὴ πρὸς εἰσαγωγήν μου εἰς δίκην. Ἐν τούτοις χρεῖα ὑπομονῆς.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

Τὰς ἐπιστολάς συνιστᾶτε εἰς τὸν Βασίλειον Παναγιωτόπουλον καπνοπώλην.

[Σ.τ.π.: Ἐλήφθη 23. Ἀπρ. 1889. Τῷ ἔγραψα τὴν 29. Ἀπριλίου.]

261

Βῶλος 28 Ἀπριλίου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Διὰ προλαβούσης ἐπιστολῆς μου Σᾶς ἀνήγγειλα τὴν φυλάκισίν μου, τὴν δὲ

ἐπιστολήν μου ἔπεμψα εἰς τὸν Παναγ. Παπαγεωργίου διὰ νὰ σᾶς τὴν δώση. Ἦδη Σᾶς ἀναγγέλλω ὅτι μεγάλαι κατεβλήθησαν ἐνέργειαι περὶ χάριτος, καθ' ἃς δὲ ἔχω πληροφορίας ὑπάρχουσι πολλαὶ ἐλπίδες ἢ μᾶλλον βεβαιότητες περὶ ἐπιτυχίας. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι ἄσκοπον νὰ γράψητε καὶ ὑμεῖς πρὸς τὸν Κοντόσταυλον καὶ τὸν παρακαλέσητε νὰ ἐνεργήσῃ ἀποτελεσματικῶς, παριστῶντές με ὡς προστάτην τῆς πολυμελοῦς μας οἰκογενείας, ἔνεκα τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας σας καὶ τῆς ἀσθενείας σας.

Ἐγενόμην θῦμα πολιτικῆς καταδιώξεως, διὸ καὶ ἡ δρακόντειος τῶν ἕξ μηνῶν τιμωρία. Πλὴν θαρρῶν ἐλπίζω περὶ μέλλοντος αἰσιωτέρου. Διότι ἐὰν μὴ οὕτως ἐγένετο, οἱ ὑποστηρίζοντές με ἀντίπαλοι τῶν διωκτῶν μου δὲν θὰ ἀνελάμβανον τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ ἀγῶνα ὡς ἴδιον ἑαυτῶν. Τὴν θέσιν μου διατηρῶ διεξάγων τὴν δυσκολωτέραν ἐργασίαν ἐν τῇ φυλακῇ. Μὴ στενοχωρεῖσθε λοιπὸν καὶ θὰ παρέλθῃ καὶ αὐτὸ τὸ κακόν, ὡς τόσα ἄλλα, ἅτινα ἀπὸ σειρᾶς ἤδη ἐτῶν ἐνέσκηψαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου.

Τὴν μητέρα παρακαλῶ καὶ πάλιν, ν' ἀποτρέψητε ἐὰν θελήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπίσκεψίν μου.

Εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ἔγραψα, ἀλλ' εἰσέτι δὲν ἔλαβον ἀπάντησίν του.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρός.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

262

Βῶλος τῆ 29 Ἀπριλίου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Εἰς χθесινὴν ἐπιστολήν μου Σᾶς γράφω νὰ παρακαλέσητε δι' ἐπιστολῆς σας τὸν κ. Κοντόσταυλον νὰ ἐνεργήσῃ περὶ Β(ασιλικῆς) χάριτος. Προσέξατε λοιπὸν μὴ ἐν τῇ ἐπιστολῇ σας ἦν πρὸς τὸν ῥηθέντα κύριον θὰ πέμψητε κάμητε λόγον ὅτι ἡ καταδίκη μου προῆλθε διότι εἰς τοῦτο ἐνήργησεν ἡ ἰσχύουσα πολιτικὴ ἐνταῦθα ἐνεργήσασα κατ' ἐμοῦ ὡς ἀντιπολιτευομένου, καθόσον ἡ ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα συνταχθησομένη ἐπιστολή σας, εἶναι φόβος μὴ ἀντὶ νὰ ὠφελήσῃ μᾶς βλάβη. Εἰς τοιοῦτον σημεῖον εἶναι ὁ κομματισμός.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

Υ.Γ. Διὰ τοῦ Γ. Ι. Μωραΐτου σᾶς στέλλω ἐν κεφάλι τυροῦ 300 δράμια.

(μονογραφή)

[Σ.τ.π.: Ἐλήφθησαν 30. Απριλίου 89. Τῷ ἔγραψα 6. Μαΐου.]

263

Βῶλος τῆ 20 Μαΐου 89.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Διὰ τοῦ παρελθόντος ἀτμοπλοίου δὲν σᾶς ἔγραψα· ἤδη δὲ ἀπαντῶν εἰς τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν σας λέγω ὅτι μέχρι σήμερον οὐδεμίαν μέχρι τοῦδε εὐχάριστον εἶδησιν ἔχω, ἐλπίζω ὅμως ὅτι κάτι θὰ γίνῃ περὶ χάριτος τοῦλάχιστον τοῦ ἡμίσεος τῆς ποινῆς, διότι πολλοὶ φίλοι καταβάλλουσι σπουδαίας ἐνεργείας. Τὸ δίκαιον ἐπὶ τέλους θὰ θριαμβεύσῃ.

Περὶ ταξειδίου σας δι' ἐνταῦθα Σᾶς παρακαλῶ μὴν ἀποφασίσῃτε τι, ἀλλ' ἐπιφυλαχθῆτε ἅμα ἐξέλθω τῶν φυλακῶν, ὅτε θὰ παραστῇ ἀνάγκη τῆς παρουσίας σας, εἰς ὑπόθεσιν ἐνδιαφέρουσάν με, καὶ τὴν ὁποίαν εἶθε νὰ εἶχον πραγματοποιήσει ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου ὅτε ἐγένετο πρότασις, ἴσως ἐχρησίμευεν ὡς προπύργιον εἰς τὸν εὐερέθιστον ὀργανισμόν μου. Ἄλλοτε θὰ σᾶς γράψω καθέκαστα περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

Ἐν βίᾳ. Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τῆς μητρὸς + + + οἰκείους ἀσπάζομαι.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης [Σ.τ.π.: Ἐλ. 21. Μαΐου 89.]

264

Βῶλος τῆ 27 Μαΐου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τὴν ἀπὸ 20 φθίνοντος ἐπιστολήν σας ἔλαβον. Ἐν τῇ ὑπὸ τὴν αὐτὴν χρονολογίαν ἐπιστολῇ μου, ἣτις βεβαίως περιῆλθεν εἰς χεῖράς σας, ἐποίουν μνείαν περὶ τοῦ μελετηθέντος πρὸν ἐπίσκεψίν μου ταξειδίου σας, ἐπαναλαμβάνω καὶ διὰ τῆς παρούσης νὰ σᾶς παρακαλέσω ὅπως ἀναβάλητε εἰς καταλληλοτέραν ἐποχὴν τὸ ταξειδίον σας, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθόσον καθ' ἃς ἔχω πληροφορίας τὰ βάσανά μου θὰ τελειώσουν πρὶν ἢ παρέλθῃ μὴν.

Εἶπατε εἰς τὸν Θεοδόσην ὅτι ὁ υἱὸς του Γεώργιος εἶναι καλὰ, καὶ ὅτι νὰ φροντίσῃ ἐὰν ὁ δημόσιος εἰσπράκτωρ ἔχη τὸ ἀπόσπασμα τῆς ποινικῆς ἀποφάσεως νὰ πληρώσῃ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα καὶ νὰ στείλῃ ἐνταῦθα πρὸς αὐτὸν τὸ διπλότυπον τῆς πληρωμῆς, ἄλλως πρέπει νὰ στείλῃ χρήματα ἕως 25 δραχμᾶς διὰ νὰ πληρωθῶσιν ἐνταῦθα.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρὸς.

Ὁ υἱὸς σας

Γεώργιος

[Σ.τ.π. I: Ἐλ. τὴν 28. Μαΐου 89. Τῷ ἔγραψα τὴν 27. Μαΐου καὶ περὶ τῶν κουκουλιῶν. Σ.τ.π. II: Τῷ ἔγραψα 5. Ἰουνίου ἀποστείλας καὶ τὰ κουκούλια ὀκ. 8. ξηρά, ἐντὸς σάκκου, καὶ μίαν ὀκᾶν παρπούνια μαρινᾶτα ὡς ἢ ἐπὶ τῆς 27. Μαΐου ἀπάντησις.]

265

Βῶλος 3 Ἰουνίου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Ἐπὶ τῆς ἀπὸ 27 παρελθόντος ἐπιστολῆς σας ἀπαντῶν, λέγω ὑμῖν, ὅτι δὲν βλέπω τὴν ἀνάγκην ὥστε νὰ ἔλθῃ ἡ μήτηρ ὡς συνοδὸς τῶν κουκουλιῶν, ἐκ φόβου μὴ ἀπολεσθῶσι. Δύνασθε διὰ τινος ἐπιβάτου νὰ τὰ στείλητε εἰς παραλαβὴν μου, καὶ πιστεύω διὰ τοῦ αὐριανοῦ ἀτμοπλοίου ὅτι θὰ ἔλθωσι πολλοὶ διὰ τὸ δικαστήριον. Μὴ λοιπὸν προφάσεις διὰ ταξείδια.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας.

Ὁ υἱὸς σας

Γ. Παπαδιαμάντης [Σ.τ.π.: Ἐλ. τὴν 4. Ἰουν. 89.]

265α

Υἱέ μου Γεώργιε!

Σκίαθος 5. Ἰουνίου 89.

Ἐλάβομεν τὴν 28. Μαΐου τὴν ἀπὸ 27. ἐπιστολήν σου. Τὴν δὲ ἀπὸ 3. Ἰουνίου τρ. χθὲς ἀλλὰ βραδέως. Ἦδη δὲ διὰ τοῦ Ἰω. Δ. Ἀθούση, ἀποστελλομεν ἐντὸς σάκκου, 8 ὀκ. κουκούλια ξηρά. Καὶ ἐντὸς χύτρας ἐν κοφινίῳ τεθειμένης μίαν ὀκᾶν παρπούνια μαρινᾶτα (13) ὅλα καὶ μίαν κούπαν γλυκὸ βύσσινον. Τὴν

παραλαβὴν γνωρίσατε ἡμῖν.

Ὅλοι ὑγιαίνομεν. Μένω

ὁ Πατήρ

Οἰκονόμος Ἀδ. Ἐμμ. Γράψατέ μας ἐὰν ἐλάβατε ταῖς κάλτσαις.

266

Βῶλος τῆ 10 Ἰουνίου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τὴν ἐπιστολὴν σας μετὰ τῶν ἰχθύων, τοῦ γλυκοῦ καὶ τῶν κουκουλίων ἔλαβον. Ταῦτα παρέδωκα εἰς τὸν δόντα τὸν σπόρον, ὅστις μοὶ εἶπεν ὅτι δὲν εἶναι ξηρὰ ὡς γράφετε, ἀλλ' οὔτε ὀκτῶ ὀκάδες, ἢ μόνον 7 καὶ κάτι δράμια, ἔχει δὲ καὶ ἀξίωσιν νὰ μάθη τὸ ὅλον ποσὸν ὅπερ παρήχθη καὶ δὲν εἰξεύρω καὶ τί ἄλλους παραλογισμούς. Διὰ τὰς πληροφορίας ταύτας σᾶς γράφει ὁ ἴδιος, καὶ ἀπαντήσατε ἐν λεπτομερείᾳ διότι διόλου ἀπίθανον ἐκδικούμενοι ἐμὲ οἱ κύριοι τοῦ καταστήματος, (οἵτινες διάκεινται πρὸς ἐμὲ ἐχθρικώτατα ἔνεκα κομματισμοῦ) νὰ σᾶς κάμουν καμμίαν ἀγωγὴν καὶ νὰ ζητοῦν ὅ,τι θέλουν. -

Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου εἶμαι ἐκτὸς τῶν φυλακῶν, καθόσον μοὶ ἐπετρέπη νὰ ἔχω δωμάτιον ἐνοικιασμένον, λόγω νοσηλείας. Ὅστε ἐὰν ἔχη ὄρεξιν ἢ μήτηρ διὰ ταξεῖδι ἄς ἔλθῃ τώρα, ὅτε δύναται νὰ μένη καὶ τὴν νύκτα μαζῆ μου. - Ἐξ Ἀθηνῶν οὐδὲν νεώτερον εἰσέτι. Ἐὰν ἔλθῃ ἢ μήτηρ, καὶ σᾶς εἶναι εὐκόλον ἄς φέρῃ ὀλίγας ἀστακουράς, θέλω νὰ δώσω εἰς τινὰ πρὸς ὃν εἶμαι ὑποχρεωμένος.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρός.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης [Σ.τ.π.: Ἐλ. 11. Ἰουνίου 89.]

267

Βῶλος τῆ 17 Ἰουνίου 89.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Ἡ μήτηρ ἔφθασε χθὲς περὶ τὴν 4 μ.μ. ἔχουσα καλῶς. Ἡ Οὐρανία δὲν μοὶ ἔκαμε δῶρόν τι διὰ τὸν νεογέννητον υἱόν της, εἶπατέ της λοιπὸν ὅτι ὡς

δῶρον ἐκλέγω τὴν φάβα, καὶ ἄς μοὶ στείλῃ 2 - 3 ὀκάδας, διότι ἔχω χρόνια νὰ φάγω καὶ ἐπεθύμησα.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

[Σ.τ.π.: Ἐλ. 18. Ἰουνίου 89. Τῷ ἐστείλαμεν φάβαν 1 3/4 καθαρὸν καὶ λάδι μίαν ὀκᾶν διὰ τοῦ Ν. Κουρκούμπα διὰ τοῦ Ἡλίου Κ. Ἀγγελῆ, ἄνευ ἐπιστολῆς.]

268

Ἐν Βόλῳ 1. Ἰουλίου 1889.

Σεβαστέ μοι Συμβίε Πάτερ Οἰκονόμει!

Τὴν παροῦσαν μου γράφω ἐμπιστευτικῶς καὶ μυστικᾶ ἀπὸ τὸν πάσχοντα υἱόν μας Γεώργιον.

Σὲ παρακαλῶ πολὺ παραπολὺ νὰ κάμῃς κάθε τρόπον καὶ διὰ πρώτης εὐκαιρίας μᾶς ἐξοικονομίσης καμιά πεντηκονταριά δραχμὰς διότι ὑποφέρομεν καὶ στενοχωρούμεθα καὶ ὁ Γεωργάκης εὐρίσκεται εἰς κατάστασιν ὄχι τόσον ὑγιεινὴν καθότι καὶ διὰ τὴν μισθοδοσίαν του ἀκόμη δὲν ἤξεύρει, ἂν θὰ τοῦ δώσουν ὀλόκληρον τὸν μισθόν του, ἢ τὸν ἥμισυν, ἢ τὸ ἓν τρίτον. Πληρώνει ἐνοίκιον διὰ τὸ δωμάτιον ὅπου διαμένομεν, συντηροῦμεν καὶ τὸν χωροφύλακα καὶ μὴν ἐρωτᾶτε τὰ βάσανά μας, εἶναι λοιπὸν μεγάλη ἀνάγκη, καὶ δι' αὐτὸ καταφεύγω εἰς Σὲ τὸν μόνον προστάτην μας. Τί νὰ κάμωμεν καὶ τί νὰ γίνῃ ἀφοῦ μᾶς εὔρε αὐτὸ τὸ μεγάλο κακὸ πρέπει νὰ τὸ ἐξοικονομίσωμεν ὅθεν καὶ πάλιν σὲ παρακαλῶ πολὺ νὰ κάμῃς κάθε τρόπον διὰ νὰ μὴ πάθῃ ὁ Γεωργάκης ἀπὸ τὴ στενοχωρία του περισσότερον καὶ τότε ἀλοίμονον εἰς ἐμέ, τί νὰ κάμω, νὰ φύγω, δὲν ἠμπορῶ, διότι οὔτε ἠμπορῶ νὰ τὸν ἀφίσω, ἀλλ' οὔτε αὐτὸς μ' ἀφίνει, τόσον πολὺ δειλὸς ἐκατήντησε, εἰς τὰς 5 καὶ 6 ἡμέρας μὲ δυσκολίαν κάμνει νὰ ἔβγῃ καὶ τέλος πάντων μεγαλητέρα ἀνάγκη ἀπὸ αὐτὴ δὲν εἶναι ἄλλη, καὶ νὰ ἰδοῦμε πότε θὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὴ ἢ προκομένη ἢ χάρις.

Τὸν Νικολάκη ἔχουμε συντροφιά καὶ παρηγορούμεθα.

Τὰ κορίτσια μας εὐχομαι καὶ ἀσπάζομαι καθὼς καὶ τὴν Οὐρανιά μας οἰκογενειακῶς.

Σᾶς προσκυνῶ.

Ἡ Πρεσβυτέρα σου.

Κἀγὼ σᾶς προσκυνῶ, τὴν παροῦσαν ἔγραψα κατ' ἐντολὴν τῆς Σεβαστῆς
θείας μου καὶ μυστικὰ ἀπὸ τὸν Γεωργάκην.

Ὁ Ἀνεψιός σας

N. I. Καρπέτης

269

Βῶλος τῆ 1 Ἰουλίου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Ἔχομεν καλῶς ἢ τε μήτηρ καὶ ἐγώ. Τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἐρχομοῦ τῆς
προσβληθεῖσα ἐκείνη ἐλαφρῶς ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ πόνου, ἤδη ἀπολαύει
ύγείας. Ἐγὼ ὑποφέρω πρὸ δύο μηνῶν ἀπὸ αἰμορροΐδας, καὶ σᾶς παρακαλῶ
νὰ ἐρωτήσητε τὸν Ἀλέκον περὶ φαρμάκου, διότι μὲ κατέβαλεν ἡ ἐκροὴ
αἵματος. Δοκιμάζω δὲ καὶ πόνους οὐκ ὀλίγους.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης Υ.Γ. Τὴν ἐγκλειστον ἐπιστολὴν ἐγχειρίσατε.

[Σ.τ.π.: Ἐλήφθη 2 Ἰουλίου 89. Τῷ ἔγραψα τῆ αὐτῆ. Ἔστειλα καὶ δρ. 50 τῆ 3.
Ἰουλίου διὰ τοῦ Κ. Γ. Αἰγιαλείδου.]

270

Βῶλος τῆ 5 Ἰουλίου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Αἱ ἐπιστολαί σας μετὰ τῶν 50 δραχ. ἐλήφθησαν. Ἀφοῦ θέλετε νὰ μάθητε
πῶς οικονομοῦμαι, ἰδοῦ. Ὁ μισθὸς τοῦ δημογραμματέως εἶναι δραχ. 120,
διότι ἡ πολιτικὴ ἐνήργησε καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ νέου ἔτους ἡλαττώθη.
Τώρα Σᾶς ἀφίνω νὰ κρίνητε, ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου τί πρέπει νὰ λάβῃ ἐκείνος
ὅπου μὲ ἀναπληροῖ, καὶ κατόπιν συγκρίνητε τὸ ποσοδὸν ὅπου λαμβάνω ἐγώ,
μὲ τὰς δαπάνας μου, αἵτινες ἀνέρχονται καθ' ἐκάστην εἰς 4 - 4 1/2 δραχμάς.
Εἰς τὴν φυλακὴν ὅτε ἤμην μοι ἤρκει ἡ ἡμίσεια καὶ ὀλιγωτέρα δαπάνη, ἔξω
ὅμως βλέπετε ὅτι ἠῤῥήθη ἐπαισθητῶς, διότι πληρώνω 12 δραχ. ἐνοίκιον καὶ
τρέφω καὶ τὸν χωροφύλακα. Ἀλλὰ πρὸς τί ὅλα αὐτά, καὶ ζητεῖτε

πληροφορίας περὶ τῆς ὀνομασίας τοῦ δήμου καὶ τοῦ ἄρχοντος τούτου; Μήπως φρονεῖτε ὅτι εἶναι ὑποχρεωμένοι ἄλλοι νὰ μὲ συντηροῦν; Ὅτι κάμνουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι τὸ κάμνουν ἀπὸ μεγάλην εὐγένειαν ψυχῆς. Τῆς γενναιότητος λοιπὸν τοιούτων ἀνθρώπων πρέπει νὰ καταχρώμεθα; Μὴν μεμψιμοιεῖτε ἀπέναντι ψηλαφητῆς εὐεργεσίας.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

[Σ.τ.π.: Ἑλ. 7. Ἰουλίου 89. Τῷ ἔγραψα τὴν 22. Ἰουλίου καὶ μὲ ἐν βοκάλιον ῥακὶ 2 1/2 ὀκ.]

271

Βῶλος τῆ 22 Ἰουλίου 1889. Σέβαστέ μοι πάτερ,

Πρὸ πολλοῦ δὲν σᾶς ἔγραψα, ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς εἴσθε πολὺ φειδωλὸς εἰς τὸ γράφειν.

Ἡ ἀσθένειά μου ὑφίσταται, καὶ μόλις κατὰ τι ἡσθάνθη βελτίωσιν. Ἡ μήτηρ ὑγιαίνει.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας.

Γ. Παπαδιαμάντης

[Σ.τ.π.: Ἑλ. 25. Ἰουλίου 89. Τῷ ἔγραψα 5 Αὐγούστου ταχυδρ. μὲ ἕξ δρ. διὰ τὴν μητέρα.]

272

Βῶλος τῆ 5 Αὐγούστου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τὴν ῥακὴν ἐλάβομεν, δὲν σᾶς ἔγραψα δὲ ἐγκαίρως ἀπὸ ἀμέλειαν. Ἡ μήτηρ ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ τὴν κατάστασιν τῆς ἀμπέλου. Γράψατέ μου ἐὰν εἶχεν ἀπάντησιν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεώς μου ὁ κ. Μωραϊτίδης.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας.

Ὁ υἱός σας

Γεώργιος

Υ.Γ. Τὸ βαρέλλι θὰ στείλω μὲ πρώτην εὐκαιρίαν. Ἐὰν σᾶς εἶναι εὐκολον, στείλατέ μας ὀλίγα σταφύλια.

[Σ.τ.π.: Ἐλ. 6. Ἀπρ. 89.]

273

Βῶλος τῆ 12 Αὐγούστου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν σας μετὰ τῶν 6 δορ. ἐλάβομεν.

Προχθὲς διὰ τοῦ Π. Σκαπινάκη Σᾶς ἔπεμψα τὸ βαρέλλι, ἤδη διὰ τοῦ Γεωρ. Δ. Μωραΐτου Σᾶς στέλλω καὶ τὰ δύο βοκάλια.

Γράψατέ μοι ἐὰν ἡ ἐπιδημία ἔχη διαστάσεις ἢ εἶναι εἰς ὑφεσιν, καθὼς καὶ πόσα θύματα εἶναι ἕως τώρα.

Ἡ μήτηρ ὑγιαίνει.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

[Σ.τ.π.: Ἐλ. 13. Αὐγ. 89. Τῷ ἔγραψα τὴν 17. Αὐγ. μὲ ἓν κοφίνι σταφύλια.]

274

Βῶλος τῆ 24 Αὐγούστου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τὰ σταφύλια ἐλάβομεν, τὸ δὲ κοφίνι σᾶς ἐπεστρέψαμεν διὰ τοῦ Γ. Δ. Μωραΐτου. Μὲ τὸν ἴδιον στείλατέ μας ὀλίγους ῥοδίτας, μόνον σταφύλια εἰς τὰ ὁποῖα ἔχω ὑπόληψιν.

Γράψατέ μας περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, τί γίνεται, διότι ἐπιθυμεῖ ἡ μήτηρ νὰ μάθῃ περὶ αὐτοῦ.

Ἐγὼ προσεβλήθην ἀπὸ πυρετόν.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας

ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

[Σ.τ.π.: Τὴν 27. Αὐγ. τῶ ἐστείλαμεν σταφύλια καὶ μίαν βοκάλα ῥακήν. Τὴν 3. 7βρίου ταχυδρ. εἰς Β. Παναγ(ιωτόπουλον) καπνοπώλην μὲ ἕξ Δραχ. δι' ἕξοδα τῆς μητρὸς του.]

275

Βῶλος τῆ 21 7βρίου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τὰ καρπούζια, ὡς καὶ τὴν κόφην μετὰ τῶν ἐμπεριεχομένων ἔλαβον.

Ὁ Μιχ. Χατζησταματίου μοὶ ἔγραψε περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὅτι ἐργάζεται εἰς τὴν Ἐφημερίδα. Ὑγιαίνω. Πρὸ 40 ἡμερῶν δὲν μὲ ἐπέιραξεν ὁ πυρετός.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρὸς

ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

[Σ.τ.π.: Ἐλ. 21 7βρίου 89. Τὴν 22. τῶ ἐγράψαμεν ὅτι δὲν ἔγραψεν ἐὰν ἔλαβε τὴν ἀπὸ 10. 7βρίου ἀπὸ τὸν Α. Μωραϊτίδην.]

276

Βῶλος τῆ 30 7βρίου 89.

Σεβαστέ μοι πάτερ.

Ἡ ἡμέρα τῆς ἀποφυλακίσεώς μου ἐγγίζει. Πρὸ ταύτης θὰ εὔρεθῶ ὀλίγον στενοχωρημένος, χρηματικῶς, διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων δαπανῶν, θέλω νὰ πληρώσω καὶ τὰ δικαστικὰ ἕξοδα, ἀνερχόμενα εἰς δραχ. 48.

Πρὸς ἄρσιν λοιπὸν πάσης στενοχωρίας, καλὸν ἤθελεν εἶσθαι, ἐὰν ἀπετείνεσθε καὶ ἐκ μέρους μου πρὸς τοὺς κ. ἀδελφοὺς Γεωργιάδας, ἵνα μᾶς διευκολύνωσι διὰ δανείου 50 δραχμῶν.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τῆς μητρὸς.

Ὁ υἱός σας

Γεώργιος [Σ.τ.π.: Ἐλ. 1. 8βρίου 89.]

276α

Υἱέ μου Γεώργιε!

Ἐκ Σκιάθου 5. 8βρίου 89.

Διὰ τοῦ Ν. Εὐσταθ(ίου) ἢ Κορκοῦμπα σοὶ ἀποστέλλω Δρ. 30 καὶ μὲ δεύτερον ἀποστελῶ σοὶ καὶ ἄλλα.

Μένω ὁ Πατήρ.

Οἶκον. Ἀδαμάντιος

[Σ.τ.π.: Τὴν 12. 8βρίου 1889 Διὰ τοῦ Α. Εὐστ. Μιτζέλου τῷ ἐστάλησαν Δρ. 19 δέκα ἐννέα.]

277

Πορταριά 21 8βρίου 89.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Ἀπὸ τῆς παρελθούσης Δευτέρας εἶμαι ἐλεύθερος, τὸ ἐσπέρας δὲ τῆς ἰδίας ἡμέρας ἦλθον ἐνταῦθα.

Ἐπὶ τῆς τελευταίας σας ἐπιστολῆς ἀπαντῶν, λέγω, ὅτι ὅσα χρήματα μοὶ ἐστείλατε τὰ ἔλαβον. Ἔχω παραγγελίαν δι' 100 ὀκάδας μοσχάτου, ἐὰν τὸ ἰδικόν μας εἶναι γλυκύ, (διότι αὐτὸ προτιμᾶται) γράψατέ μοι, ἴσως δυνηθῶμεν νὰ πωλήσωμεν τὸ ὅλον εἰς Βῶλον, μὲ καλὴν τιμὴν.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρὸς

ὁ υἱός σας

Γεώργιος [Σ.τ.π.: Ἐλ. 30. 8βρ. 89.]

277α

Υἱέ μου Γεώργιε!

Ἐκ Σκιάθου 2. Νοεμβρίου 89.

Τὴν 30. παρελθόντος 8βρίου ἐλάβομεν τὴν ἀπὸ 21. ἐπιστολήν σου, καὶ εὐρισκόμην εἰς μεγίστην ἀπορίαν διὰ τὴν βραδύτητα, διότι δὲν μᾶς ἔγραψες. Ὁ οἶνος εἶναι πρόωρος καὶ δὲν ἐκαθάρισεν ἀκόμη. Νὰ μᾶς εἴπης ὅμως καὶ τὴν τιμὴν, διότι γνωρίζεις ὅτι θέλω νὰ ἀνταποκριθῶ εἰς ὅσα γνωρίζεις ὑπέκυψα ἔξοδα καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν ἀκόμη περυσινῆς καὶ ἐφετεινῆς. Δέον ὅμως ἵνα γνωρίζης καὶ τὰ ἔξοδα μέχρι Βώλου ἀτμοπλοϊκὰ καὶ λ(οι)π(ὰ) ποῖον ἐπιβαρύνουν.

Ὅλοι ὑγιαίνομεν. Ἄσπασον τοὺς φίλους. Ἀναμένω ἀπάντησιν ταχεῖαν πρὸς ὁδηγίαν μου διὰ τὴν μετάγγισιν τοῦ οἴνου ἐν καιρῷ τῷ δέοντι.

Μένω ὁ Πατὴρ

Οἰκονόμος Ἀδαμάντιος

278

Πορταριά τῆ 17 9βρίου 1889.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν σας ἔλαβον. Δὲν ἦτον ἀνάγκη φρονῶ νὰ μάθητε μὲ ποίαν τιμὴν ζητοῦν 100 ὀκ. κρασί. Οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦνε αὕτη, νὰ εἶνε πάντοτε ὑπερτέρα ἐκείνης τὴν ὁποίαν θὰ ἔχητε ἐὰν πωλήσητε αὐτόσε.

Ἐὰν ἠμπορέσω θὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων, ἢ καὶ πρότερον.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρὸς

ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

Υ.Γ. Ἀπὸ τὸ σπῆτι τοῦ Δημάρχου ἔχουν ἀνάγκην πανίου μαλλίνου διὰ φανέλλας, ὁμοίου μὲ τὰς ἰδικὰς μου, γράψατέ μοι παρακαλῶ πόσον κοστίζει ὁ πῆχυς.

Ὁ ἴδιος

[Σ.τ.π.: Ἐλήφθη 19. Νοεμβρίου 89. Τὴν 24. 9βρίου τῷ ἐγράψαμεν ὅτι μαλλία τῶρα δὲν εὐρίσκονται. Κατὰ τὸν ἐπιόντα Μάϊον νὰ προβλεφθῶσιν ἐκεῖ ἢ ἐδῶ καὶ ὅτι ὁ κοινὸς πῆχυς κοστίζει Δρχ. 1,50.]

279

Πορταριά 4 Ιανουαρίου 1890.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Ἔλαβον τὴν ἀπὸ 31 τοῦ λήξαντος ἐπιστολήν σας. Τὰ τζοράπια ἔλαβον ἐγκαίρως.

Σᾶς ἔγραφον προηγουμένως ὅτι θὰ ἤρχόμην κατὰ τὰς ἐορτάς, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην νὰ πράξω τοῦτο διὰ πολλοὺς λόγους, ὧν ὁ ἰσχυρότερος διότι δὲν ἔχω τὸν ἀντικαταστήσοντά με εἰς τὴν ἐργασίαν.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τῆς μητρὸς.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης [Σ.τ.π.: Ἐλ. 7. Ιανουαρίου 1890.]

280

Πορταριά τῆ 3 Φεβρ. 1890.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Εἶμαι καλά, μὴ μὲ συνερίζησθε διότι δὲν Σᾶς γράφω τακτικά, τώρα ἐσυνηθίσατε πλέον εἰς τὴν ἀμέλειάν μου. Ἐν τούτοις ἤδη Σᾶς ἐνθυμοῦμαι διότι ἔχω τὴν ἀνάγκην Σας, θέλω ὀλίγον μοσχάτο, ὥστε ἐὰν Σᾶς ἦνε εὐκόλον στείλατέ μοι μίαν δαμιτζάναν.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν Σας καὶ τῆς μητρὸς.

Ὁ υἱός Σας

Γ. Παπαδιαμάντης

[Σ.τ.π.: Ἐλήφθη 4. Φεβρ. 1890. Τὴν 12. Φεβρ. τῷ ἔγραψα ὅτι θὰ σταλῆ, διὰ τοῦ Ἡλίου ἢ τοῦ Ἀθούση.]

281

Πορταριά 19 Μαρτίου 90.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν Σας ἔλαβον. Ἐχετε δίκαιον νὰ παραπονήσθε ἐναντίον μου, διότι δὲν σᾶς γράφω συχνά. Συγχωρήσατέ με διὰ τὴν

ἀμέλειάν μου.

Μελετῶ τὴν Μεγάλην Τρίτην νὰ ἔλθω.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρός.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης

[Σ.τ.π.: Ἐλ. 20. Μαρτίου 1890.]

282

Ἀθῆναι 2 Δεκεμβρίου 1890.

Σεβαστέ μοι πάτερ,

Τὴν ἐπιστολήν Σας μετὰ τῶν 25 δραχ. ἔλαβα ἐγκαίρως. Ἄλλην, ταχυδρομικῶς, ὡς μοὶ λέγετε, δὲν ἔλαβον. Ὁ διορισμός Σας ἔνεκα τῶν ἀνωμαλιῶν αἰτίνας ὑφίστανται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον ἐβράδυνε. Τὸ σχετικὸν ὅμως διάταγμα ἔχει ὑποβληθῆ τῷ Βασιλεῖ πρὸς ὑπογραφήν ἀπὸ τῆς παρ. Πέμπτης. Αὐριον ἢ τὴν Τρίτην, ἐλπίζω νὰ δημοσιευθῆ, ὅτε θὰ Σᾶς κοινοποιηθῆ τηλεγραφικῶς ἵνα ἀναπληρωθῆ ἡ ἀργοπορία.

Δι' ἐμὲ ἀκόμη τίποτε. Καταβάλλονται ἐνέργειαι νὰ διορισθῶ εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον Βελεστίνου, ἀλλὰ πρὶν παρέλθῃ μὴν τοῦλάχιστον, δὲν θὰ τελειώσῃ. Ὅκτῳ ἡμέρας θὰ μείνω ἀκόμη καὶ ἂν ἴδω ὅτι βραδύνει θὰ ἀναχωρήσω.

Ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν σας καὶ τὴν τῆς μητρός.

Ὁ υἱός σας

Γ. Παπαδιαμάντης [Σ.τ.π.: Ἐλ. 4. Δεκεμβρ. 1890.]

III

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

283

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Ἰανουαρίου 1911

Ἀγαπηταὶ θλιμμένοι ἀδελφαί, θερμῶς σᾶς συλλυποῦμαι διὰ τὴν μεγάλην συμφορὰν σας. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ μέγας τῶν ὀρφανῶν προστάτης καὶ τῶν θλιβομένων παρακλήτωρ θὰ σᾶς παρηγορήσῃ εἰς τὴν δεινὴν αὐτὴν ὀρφανίαν σας. Ἀπαρηγόρητον θλίψιν μοὶ ἐπροξένησεν ἡ λυπηρὰ εἶδησις τοῦ θανάτου τοῦ παιδικοῦ μου φίλου, τοῦ ἀδελφοῦ μου σχεδὸν Ἀλεξάνδρου. Ἀπὸ τὴν Τζιαν ἔμαθον τὴν ἀσθένειάν του τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ ὅταν τὴν περασμένην Δευτέραν τὴν νύκτα ἤκουσα νὰ μὲ ζητῇ ὁ τηλεγραφητής, εἶπα ἀμέσως: Ὁ Παπαδιαμάντης ἀπέθανεν. Καὶ ἦτον ἀληθινόν. Ἐπλημμύρησαν τὰ δάκρυά μου καὶ ἀπὸ τότε δὲν ἔπαυσαν.

Ἀγωνιῶ νὰ συλλογισθῶ τὴν μακρὰν ζωὴν ὅπου ἐπεράσαμεν μαζὶ τρώγοντες πάντοτε μαζὶ ἀδύνατον νὰ παρηγορήσω τὴν θλίψιν μου. Δὲν θὰ τὸν ἴδω πλέον, λέγω. Δὲν θὰ ψάλωμεν πλέον εἰς τὴν ἀγρυπνίαν. Πρὶν πάθω, τοῦ εἶπα εἰς μίαν ἀγρυπνίαν ὅτι εἶδα ἓνα ὄνειρον, καὶ «μοὶ φαίνεται εἰς τὰ 1910 θὰ ἀποθάνω». Ἐκεῖνος μοὶ λέγει: «Μακάριος ἐσὺ ὅτι θὰ ζήσης ἀκόμη 5 χρόνια. Ἐγὼ δὲν ἐλπίζω νὰ ζήσω ἕως τότε». Καὶ ἀκριβῶς μὲ τὸν χρόνον 1910 ἀπῆλθεν.

Εἰς τὴν ἀγρυπνίαν τοῦ Ἁγ. Βασιλείου, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν τῷ ἔκαμαν παράκλησιν διότι εἶχον μάθει τὴν ἀσθένειάν του. Τώρα δὲ εἰς τὴν ἀγρυπνίαν τῶν Φώτων θρηῆνος ἔγεινεν εἰς τὸν Ἁγ. Ἐλισαῖον. Ἐκλαιον ὅλοι ὅταν ὁ ἱερεὺς τὸν ἐμνημόνευσε. Ἡ γερόντισσα Συγκλητικὴ θὰ τῷ κάμη Σαρανταλείτουργον.

Ἐγὼ εἶμαι κλεισμένος ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα ἕνεκα κρυολογήματος καὶ δὲν πηγαίνω εἰς τὰς ἀγρυπνίας.

Περὶ τῶν ἐγκωμίων τῶν ἐφημερίδων ὅλων δὲν σᾶς γράφω. Θρηνηεῖ ὅλος ὁ τύπος τὴν ἀπώλειαν μίας μεγάλης δόξης τῆς Ἑλλάδος. Ἐπεθύμουν νὰ ἐμάνθανον τὰ τῆς ἀσθενείας, τοῦ θανάτου καὶ τῆς κηδείας καὶ τί εἶπε τελευταῖον.

Ἀ. Μωραϊτίδης

284

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ ΤΜΗΜΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΝ

Ἀθῆναι 14.ΙΙΙ.911.

Ἀξιότιμοι Κυρίαί,

Ὡς μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ ἀειμνήστου ἀδελφοῦ σας καὶ φίλου μου Ἀλεξάνδρου, σᾶς παρακαλῶ ἂν ὁ μακαρίτης ἀφήκεν ἀνέκδοτα χειρόγραφα, ὅπως μοῦ ἀποστείλητε ταῦτα ἀσφαλῶς,

διευθύνουσαι αὐτὰ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ἐπ' ὀνόματί μου.

Ἐγὼ δὲ θέλω ἀναλάβει, εἴτε δημοσιευθῶν ταῦτα εἰς τὴν γενικὴν ἔκδοσιν, εἴτε εἰς περιοδικά, νὰ ποστειλῶ πρὸς Ὑμᾶς τὸ εἰσπραχθησόμενον ποσόν, φροντίζων πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν συμφερόντων σας. Καλὸν θὰ ἦτο νὰ μοῦ ἀποσταλῇ οἰονδήποτε χειρόγραφον, ἔστω καὶ ἀπλαῖ σημειώσεις ἢ ἀλληλογραφίαι τοῦ μακαρίτου.

Μὲ πολλὴν ὑπόληψιν καὶ ἀδελφικὴν συμπάθειαν διὰ τὸ μέγα σας δυστύχημα.

Π. Ν. Αποστολίδης

Τμηματάρχης Ὑγειονομικοῦ Τμήματος Ὑπουργείου Ναυτικῶν.

(Παῦλος Νιρβάνας)

285

Σκίαθος 18 Μαρτίου 1911.

Ἀξιότιμε Κύριε Π. Νιρβάννα,

Τὴν ἀπὸ 14 Μαρτίου ἐπιστολήν σας ἐλάβαμε, καὶ ἤδαμαι τὰ ἐν αὐτῇ, ἡμεῖς δὲν ἠμποροῦμε νὰ ἀρνηθῶμε τὴν ἀδελφικὴν φιλίαν, τὴν ὁποίαν εἶχετε εἰς τὸν πολὺκλαυστον καὶ ἀγαπητὸν μας ἀδελφόν μας Ἀλέξανδρον, νὰ σᾶς γράψωμαι ὅτι ὑπάρχουν χειρόγραφα, μᾶς ἔγραψαν καὶ ἀπὸ τὰ παναθήναια καὶ τοὺς γράψαμαι ὅτι ὑπάρχουν. Ἄλλ' ὁ μακαρίτης τὰ εἶχε ὀνομάσει ὄψιμα καὶ θὰ τιποθοῦν τὰ πρῶτα καὶ ἔπειτα ἐκεῖνα, μᾶς ἔλεγε δὲ ὅτι αὐτὰ ὅπου ἔχω γραμμένα ἀξίζουσιν 2000 χιλιάδες δραχμᾶς, ἂν τὰ δώσω μαζομένα. γράψαμαι καὶ εἰς τὸν Κύριον Κύρου διευθιντὴν τῆς ἐστίας ὅτι ὑπάρχουν Χειρόγραφα.

Μεθ' ὑπολίψεως

Σοφία Κυρατσοῦλα Χαρίκλεια Παπαδιαμάντη

αἱ τρεῖς ἀδελφαί

286

Ἐν Σκιάθῳ, 14 Ὀβρίου 1911.

Ἀξιότιμε Κύριε Βλαχογιάννη,

Πρῶτον ἔρχομαι νὰ σᾶς ἐνθυμίσω τὴν ἀδελφικὴν φιλίαν τοῦ μακαρίτου ἀδελφοῦ μας, καὶ δεύτερον λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ σᾶς ἐρωτήσω διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐκτυπώσεως τῶν ἔργων, διότι οἱ πατριῶται ἐρχόμενοι ἐξ Ἀμερικῆς μᾶς ἐρωτοῦν ἀνυπομόνως, καὶ ὅτι ἔχουν μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ τὰ διαβάσουν. Πέρυσι ἤμουν πολὺ σκοτισμένη ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ δὲν ἠμπόρεσα νὰ σᾶς γράψω τὰ τῆς ἀσθενείας του. Τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα τὸν ἐκτύπησε πόνος στὴν ὠμοπλάτην του· μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐλιποθύμησε, καὶ ὅταν συνῆλθε: «Τί μου συνέβη; τόσων ἐτῶν δὲ λιποθύμησα! Δὲ βλέπετε ὅτι εἶναι προοίμια τοῦ θανάτου μου;» Καὶ ἐπειδὴ ἡμεῖς κλαίγαμε, μᾶς παρηγοροῦσε καὶ μᾶς ἔλεγε: «Τώρα πὺν θὰ φύγω ἐγώ, ἔχω καλοὺς φίλους καὶ μὲ ἀγαποῦν, καὶ θὰ μὲ ἐνθυμοῦνται, καὶ τὰ βιβλία μου θὰ τυπώσουν, καὶ λεπτὰ θὰ σᾶς δώσουν». Ἐγνώριζε ὅτι μόνον αὐτὸν εἶχαμε εἰς τὸν κόσμον στήριγμα. Ἦλθε ὁ ἰατρός: «Μπά, τί θέλεις σὺ ἐδῶ; Θὰ κάμω πρῶτον τὰ χριστιανικά· αὐριον νὰ ἔλθης». Τὴν Παρασκευὴ ἦλθε καὶ ὁ ἰατρός, ἀλλὰ εἶχε προχωρέσει πλέον ὁ πόνος· εἶχαν ἀπεράσει πέντε ἡμέρες. Μᾶς ἔλεγε: «Βάλτε τώρα καὶ ποτήρια, κάμετε καὶ γιαιτρικά. Θαρροῦσα νὰ κάμω τὸ παλληκᾶρι σὰν ἄλλες φορὲς ἀλλὰ τὴν ἔπαθα». Εἶχε δύσπνοϊαν, εἶχε συγκοπᾶς· τριάντα πέντε ἡμέρας δὲν ἔπεσε νὰ κοιμηθῆ ἡσυχα ὄλον ἀκομπισμένος εἰς τὰ μαξιλάρια. Τρεῖς φορὲς ἐκοινώνησε, τρεῖς τοῦ διάβασαν τὴν μεγάλην εὐχὴν ἐν εἰδει ἐξομολογήσεως· τοῦ ἔψαλλαν ἀγιασμὸν καὶ εὐχέλαιον. Προσέτι δὲ ἔστειλε τὴν μικροτέραν ἀδελφὴν μας εἰς τὸ εἰκονοστάσιόν μας νὰ ἐπικαλεσθῆ ἐξ ἰδίων του τὴν βοήθεια τοῦ Ἁγίου Ταξιάρχου, ἀρχαῖον εἰκόνισμα τοῦ ἀπὸ πατρὸς πάππου μας. Εἰς τὰς 2 Ἰανουαρίου, Κυριακὴ, ἦλθαν καὶ τοῦ εἶπαν διὰ τὸν σταυρόν, καὶ μετὰ 9 ὥρας, μία μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἐσηκώθη καὶ εἶπε «νὰ πάγω μιά εἰς τοῦ Ζιμπλοῦ», γειτονικὸ παντοπωλεῖον, καὶ ἐπειδὴ ἐκλονίζετο, τὸν καθίσαμεν εἰς τὴν καρέκλαν, καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ σὰ μικρὸ παιδί. Τὸν βάλαμε δίπλα καὶ μὲ πέντε λεπτὰ ἐξέπνευσε. Ἐκλείσε μόνος τὰ μάτια, χωρὶς νὰ τὰ πιάσῃ ἄλλος. Τὴν δευτέρᾳ τὸν θάψαμε καὶ χάσαμε τὴν τελευταίαν ἐλπίδαν μας, 3 Ἰανουαρίου 1911.

Τὰ χειρόγραφα τὰ ἔχομε. Ἄν ἦλθε ὁ Κύριος Κύρου, ἄς μᾶς γράψῃ πότε θέλει νὰ τὰ στείλωμε καὶ μὲ τί μέσον, διότι εἴμεθα γυναῖκες καὶ φοβούμεθα μὴ παραπέσουν.

Μένομε μετὰ μεγάλης ὑπολήψεως αἱ ἀδελφαὶ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη

Σοφία, Κυρατσούλα καὶ Χαρίκλεια

287

Ἐν Σκιάθῳ τῇ 7 Μαρτίου 1912

Ἀγαπητὲ Κ(ύρι)ε Δικαῖε,

Ἐπρεπε νὰ εἶμαι δεινὸς τοῦ καλάμου χειριστῆς, ἵνα δυνηθῶ νὰ ἐκθέσω

ἀρμοζόντως τὰ τῆς ζωῆς τοῦ μεγάλου συμπολίτου μου μακαρίτου Παπαδιαμάντη. Ἀλλ' ἐπειδὴ με παρεκάλεσας νὰ σοι δώσω πληροφορίας περὶ τοῦ βίου τοῦ δεινοῦ καλλιτέχνου τοῦ λόγου, ἔσπευσα πρὸς τὰς ἀδελφὰς τοῦ ἀοιδίμου καὶ ὅσας πληροφορίας αὐταὶ μοι ἔδωκαν σοὶ τὰς ἐκθέτω ἐνταῦθα, ἵνα ἐξ αὐτῶν καταλλήλως συμπληρουμένων ἀποτελέσης τὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου σας.

Ἐγεννήθη λοιπὸν ὁ Παπαδιαμάντης τῇ 4ῃ Μαρτίου 1851 Κυριακὴν Β'. τῶν Νηστεϊῶν καὶ ἑορτὴν Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, καθ' ἣν ὥραν ψάλλονται τῷ πρωῖ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ τριαδικὰ. (Τὰ τριαδικὰ εἶναι ἀκολουθία προτασσομένη τῆς ὅλης ἀκολουθίας ἐν ἐκάστη Κυριακῇ· ἦτο δηλ. ἡ ὥρα 4ῃ μετὰ μεσονύκτιον). - Ὁ πατὴρ του ὠνομάζετο Ἀδαμάντιος· ἦτο ἱερεὺς καὶ εἶχε μάλιστα τὸ ἀξίωμα τοῦ Οἰκονόμου. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ πατρὸς του ἔλαβε καὶ τὸ ἐπίθετόν του ὁ Παπαδιαμάντης. Ἡ μήτηρ του εἶχε τὸ ὄνομα Γκιουλό. (Σημ. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἰδίου μακαρίτου Ἀλεξ. Παπαδιαμάντη, μεθ' οὗ εἴμεθα δεῦτεροι ἐξάδελφοι, τὸ ὄνομα Γκιουλό, διὰ τοῦ ὁποίου ὠνομάζετο ἡ μήτηρ του καὶ ἡ μήτηρ μου [πρῶται ἐξάδελφαι], εἶναι λείψανον τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας ἐπὶ τῆς Σκιάθου· προέρχεται δὲ ἐκ τοῦ Ἰουλία ὅπερ γαλλιστὶ μὲν λέγεται Julie, οἱ δὲ ἐνετοὶ τότε τὸ j ἐπρόφερον ὡς γκι. Εὐκόλον ἐπομένως τὸ: ἡ Γκιουλή νὰ γίνῃ: τὸ Γκιουλό, κατὰ τὰ λοιπὰ θηλυκὰ εἰς -ο. Π.χ. τὸ Μαριγό, τὸ Λενιό, τὸ Ἀρετό, τὸ Γκιουλό). - Ἐβαπτίσθη τῇ Δευτέρᾳ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα καὶ ὠνομάσθη Ἀλέξανδρος· ἔτυχε δὲ τότε, ἐνῶ ὁ βαπτίζων αὐτὸν παπᾶ Νικόλας ἔρριπτε τὸ ἔλαιον εἰς τὴν κολυμβήθραν, νὰ σχηματισθῇ αὐτομάτως ἐπὶ τοῦ ὕδατος αὐτῆς σταυρὸς διὰ τοῦ ἐλαίου· τὸ δὲ περιεργον τοῦτο συμβεβηκὸς ἐξήγησεν ὁ παπᾶ Νικόλας εἰπὼν ὅτι: «αὐτὸ τὸ παιδί θὰ γίνῃ μέγας». - Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθεν εἰς τὸ ἀλληλοδιδασκτικὸν σχολεῖον τῆς πατρίδος του Σκιάθου, ἀπὸ τὸν τότε διδάσκαλον ὀνόματι Λογοθέτην. Ἐπειτα ἔμαθήτευσεν καὶ εἰς τὴν πρῶτην τὴν καὶ μόνην τάξιν τοῦ μονοταξίου ἑλληνικοῦ σχολείου Σκιάθου (Σημ. Ἦδη τὸ Ἑλλην. σχολεῖον Σκιάθου ἔχει τρεῖς τάξεις). Κατὰ τὰ παιδικὰ του ἐκεῖνα ἔτη ἠσχολεῖτο εἰς τὴν ζωγραφικὴν· ἐζωγράφιζεν εἰκόνας ἁγίων· καὶ ἦσαν αὐταὶ παμπληθεῖς. Ὁ παιδικὸς του φίλος καὶ συμμαθητὴς ἦτο ὁ Ἀλέξ. Μωραϊτίδης (ἦδη συνταξιούχος καθηγητὴς γυμνασίου τῆς φιλολογίας διδάκτωρ διαμένων ἐν Ἀθήναις, Σκιαθίτης καὶ αὐτὸς καὶ λογογράφος). - Ἀπὸ τοὺς διδασκάλους των ἐλέγοντο «οἱ κορυφαῖοι» ὁ Παπαδιαμάντης καὶ ὁ Μωραϊτίδης. Ὁ Παπαδιαμάντης ὅταν ἦτο παιδί δὲν ἔκαμνε τίποτε ἄλλο, παρὰ ἐμελέτα. Ἐφώναζεν ὁ πατὴρ του ὁ Παπᾶς νὰ μὴ μελετᾶ τόσο πολύ, ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐκεῖ εἰς τὴν μελέτην εὗρισκε τὴν εὐχαρίστησίν του καὶ διαρκῶς εἰς τὴν μελέτην ἐνετρυόφα. - Ἀφοῦ προήχθη ἐκ τῆς α'. τάξεως τοῦ ἑλλην. σχολείου Σκιάθου - ἦτο τότε 13 ἢ 14 ἐτῶν - μετέβη εἰς Σκόπελον ὅπου ἐφοίτησεν εἰς τὴν β'. καὶ γ'. τάξιν τοῦ ἑλλην. σχολείου ἔχων διδάσκαλον τὸν Σκοπελίτην Γεωργάραν (πατέρα τοῦ ἤδη σχολάρχου Σκοπέλου Γεωργάρα). - Περαιτώσας τὸ ἑλλην. σχολεῖον Σκοπέλου μετέβη εἰς Χαλκίδα, ἐνθα διήλθε τὴν α'. καὶ β'. γυμνασιακὴν τάξιν. Προαχθεὶς δὲ ἐκ τῆς β'. τάξεως τοῦ γυμνασίου καὶ ἕνεκα τῆς δυσχερείας τῶν οἰκονομικῶν τῆς

οικογενείας του και δια τὴν πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ μεγίστην του κλίσιν, ὁ Παπαδιαμάντης ἀφῆκε πρὸς καιρὸν τὰς σπουδὰς του καὶ μετέβη κατὰ τὸ 1872 εἰς Ἅγιον Ὅρος, ὅπου ἔμεινε 6 ἕως 7 μῆνας. Μεθ' οὗς ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα του, μετέβη ἐξ αὐτῆς εἰς Ἀθήνας ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του· ἐκεῖ ὅμως δὲν ἐφοίτησεν εἰς τὴν γ'. γυμνασιακὴν τάξιν, ὅπου ἔπρεπε νὰ φοιτήσῃ, ἀλλὰ δούς ἐξετάσεις ἐνεγράφη εὐθὺς εἰς τὴν δ'. τάξιν τοῦ ἐν Ἀθήναις Βαρβακείου Λυκείου. Καὶ ἐξ αὐτῆς μετὰ ἔτος προαχθεὶς ἐνεγράφη εἰς τὴν φιλολογίαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. Ἦτο τότε 22 ἢ 23 ἐτῶν. Κατὰ τὴν τότε ἐν Ἀθήναις διαμονὴν του ἔμαθε τὰς ξένας γλώσσας, ὧν ἦτο κάτοχος. Δὲν ἠθέλησε δὲ νὰ δώσῃ ἐξετάσεις ἵνα λάβῃ δίπλωμα, διότι ἔλεγεν ὅτι δὲν ἦτο πλασμένος νὰ γίνῃ διδάσκαλος. Ἐκτοτε ἤρχισε τὸ μέγα ἔργον τοῦ Παπαδιαμάντη, ἡ συγγραφὴ δηλαδὴ τῶν τόσων χαριτωμένων καὶ πλήρων ζωῆς καὶ χάριτος καὶ παραστατικότητος διηγημάτων του, διὰ τὰ ὁποῖα ἀνεδείχθη μέγας. - Ὁ Παπαδιαμάντης πολλάκις ἔλεγεν: «Ἐγὼ ἐγεννήθην νὰ γράφω καὶ νὰ διαβάζω μόνον». Δι' οὐδεμίαν ἄλλην ὑπόθεσιν τοῦ σπιτιοῦ του ἐφρόντιζε. Ἐάν τις τὸν ἠρώτα διὰ τὰ κτήματά του ἢ δι' ἄλλο τι ζήτημα βιωτικόν, ὁ Παπαδιαμάντης τὸν παρέπεμπεν εἰς τὰς ἀδελφάς του καὶ εἰς τοὺς γονεῖς του λέγων: «Δὲν ξέρω ἐγὼ ἀπ' αὐτά, πηγαίνετε εἰς τὸ σπίτι νὰ τὰ εἰπῆτε».

Μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς πριγκηπίσσης Μαρίας πρὸς τιμὴν του δοθεῖσαν ἐσπερίδα ἦλθεν εἰς Σκιάθον ἵνα μὴ ἐπιστρέψῃ πλέον εἰς Ἀθήνας. (Προηγουμένως διέμενε μὲν ἐν Ἀθήναις, ἐπεσκέπτετο ὅμως ἐκ διαλειμμάτων τὴν προσφιλεστάτην του Σκιάθον, τὴν ὁποῖαν εἰς ὅλα τὰ διηγήματά του ἀναφέρει.) Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην αὐτοῦ ἐν Σκιάθῳ διαμονὴν συνέγραψεν τὰ ὄψιμα, σειρὰν δηλαδὴ 20 διηγημάτων, καὶ ἕτερά τινα ἀνέκδοτα τοιαῦτα. Ὁ δὲ θάνατός του συνέβη ὡς ἐξῆς: Ἡσθῆνησε τὴν 29ην Νοεμβρίου τοῦ 1910. Τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς ἀσθενείας του ἐλιποθύμησε. Ὅταν δὲ συνῆλθε, «Τί μοῦ συνέβη;» εἶπε. «Δὲν εἶναι τίποτε: μία λιποθυμία μικρά» τοῦ εἶπον αἱ περιστοιχίζουσαι αὐτὸν τρεῖς ἀδελφαὶ του. «Τόσα ἔτη», λέγει ὁ Ἀλέξανδρος, «ἐγὼ δὲν ἐλιποθύμησα· δὲν ἐννοεῖτε ὅτι αὐτὰ εἶναι προοίμια τοῦ θανάτου μου; Φέρετε ἀμέσως τὸν παπᾶ καὶ μὴν ἀναβάλλετε». Ἐθρήνουν τότε αἱ ἀδελφαὶ του, ὁ δὲ Παπαδιαμάντης βλέπων αὐτὰς καὶ συλλογίζομενος ὅτι ἐὰν ἀποθάνῃ δὲν ἔχουσιν ἄλλον βοηθὸν καὶ συντηρητὴν, ταῖς ἀπέτεινε τοὺς ἐξῆς παρηγόρους λόγους: «Ἐχω καλοὺς φίλους, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐκδώσουν τὰ ἔργα μου· ἡσυχάσατε φιλόστοργές μου ἀδελφές». Μετ' ὀλίγον κληθέντες ἦλθον συγχρόνως καὶ ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ ἰατρός. Ὁ Παπαδιαμάντης πρὸ πάντων ἦτο χριστιανὸς καὶ χριστιανὸς εὐσεβής. Μόλις λοιπὸν εἶδε τὸν ἰατρόν, εἶπεν εἰς αὐτόν: «Τί θέλεις σὺ ἐδῶ;» «Ἦρθα νὰ σὲ ἰδῶ» τοῦ λέγει ὁ ἰατρός. «Νὰ ἡσυχάσης» τοῦ λέγει ὁ ἀσθενὴς «ἐγὼ θὰ κάμω πρῶτα τὰ ἐκκλησιαστικὰ (δηλ. θὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ) καὶ ὕστερα νάρθῃς ἐσύ». - «Ἦθελα νὰ κάμω τὸ παλληκάρι» ἔλεγε κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀσθενείας του, «ἀλλὰ τὴν ἔπαθα». - «Ἄμα λείψω ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμον, τότε θὰ καταλάβουν πόσον χρήσιμος εἶμαι», ἔλεγε κατὰ τὰς πρὸ τοῦ θανάτου του ἡμέρας. Εἶχε σώας τὰς φρένας του μέχρι τέλους καὶ ἐπεθύμει νὰ συγγράψῃ διήγημά τι. Ὁ νοῦς του μέχρι τῆς τελευταίας του

ἀναπνοῆς ἦτο ἀφιερωμένος εἰς τὸν Θεόν. Μόνος του ὀλίγας ὥρας πρὶν ἀποθάνῃ ἔστειλε νὰ κληθῇ ὁ ἱερεὺς διὰ νὰ κοινωνήσῃ. «Ξεύρεις! μήπως ἀργότερα δὲν καταπίνω!» ἔλεγε. - Ἦτο ἡ παραμονὴ τοῦ θανάτου του καὶ ὡς τις εἰρωνεῖα τοῦ ἀγγελῆ ἡ ἀπονομή τῆς παρασημοφορίας του διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ σωτήρος. - Τὴν ἐσπέραν τῆς 2ας Ἰανουαρίου, παραμονὴν τοῦ θανάτου του, «Ἀνάψτε ἓνα κηρί», εἶπε, «φέρετε μου ἓνα βιβλίον» (Σημ. δηλ. ἐκκλησιαστικὸν βιβλίον). Τὸ κηρίον ἠνάφθη. Ἐπρόκειτο δὲ νὰ ἔλθῃ καὶ τὸ βιβλίον. Ἀλλὰ πάλιν ἀποκαμὼν ὁ Παπαδιαμάντης εἶπε: «Ἀφήστε τὸ βιβλίον· ἀπόψε θὰ εἰπῶ, ὅσα ἐνθυμοῦμαι ἀπ' ὄξω». Καὶ ἤρχισε ψάλλον τρεμουλιαστὰ «Τὴν χεῖρά σου τὴν ἀψαμένην» (Σημ. εἶναι τοῦτο τροπᾶριον ἐκ τῶν Ὠρῶν τῆς παραμονῆς τῶν Φώτων). Αὐτὸ ἦτο καὶ τὸ τελευταῖον ψάλσιμον τοῦ Παπαδιαμάντη, διότι τὴν ἰδίαν νύκτα κατὰ τὴν 2αν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν ἐξημέρωνεν ἡ 3η Ἰανουαρίου παρέδωκεν τὴν ψυχὴν του εἰς χεῖρας τοῦ Πλάστου.

Ἡ Σκίαθος ὅλη ἔκλαυσε καὶ κλαίει διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Παπαδιαμάντη. Ἡ κηδεῖα του ἔγεινε ἐπιβλητικὴ. Ὅλοι οἱ συγχωριοὶ του τὸν συνώδευσαν. Λόγον ἐπικήδειον ἐξεφώνησα ἐγώ.

Αὐτὰ ἠδυνήθην νὰ συλλέξω ἀγαπητὴ κύριε Δικαίε περὶ τῆς ζωῆς τοῦ Παπαδιαμάντη. Σεῖς τὰ συμπλέκετε τώρα καλύτερα καὶ οὕτω δύνασθε νὰ ἀποτελέσητε τὴν βιογραφίαν του.

Καρτ - ποστὰλ μὲ ἐγχωρίους στολάς, ἢ καὶ μὲ πρόσωπα Σκιαθιτῶν,

δὲν ἔχουσι τυπωθῆ. Ἡ ἄποψις μόνον τῆς Σκιάθου εὐρίσκεται εἰς καρτ - ποστὰλ· εἶναι μάλιστα σειρὰ τεσσάρων καρτῶν. Ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ αὐτὴ ἡ σειρὰ δὲν εὐρίσκεται τώρα εἰς Σκίαθον. Δύνασθε νὰ τὴν εὔρετε εἰς Ἀθήνας. Οἱ ἔμποροί μας τακτικὰ προμηθεύονται τοιαύτας ἐξ Ἀθηνῶν.

Θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὲ γράψετε καὶ ἐμὲ συνδρομητὴν δι' ἓν σῶμα τοῦ βιβλίου τοῦ Παπαδιαμάντη, ὅπερ θὰ ἐκδώσητε.

Μεθ' ὑπολήψεως

Γ. Ρήγας

288

Σκίαθος 3 Μαρτίου 1919

Ἀξιότιμε κύριε Φαλτάιτς

Ἐλάβομεν τὴν ἀπὸ 21 τρέχοντος μηνὸς ἐπιστολὴν σας καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν πάλιν πολὺ διὰ τὴν μεγάλην καλωσύνην ποῦ ἐδείξατε γιὰ μᾶς. Ἐλάβομεν 302 δραχμὰς ἀπὸ τοὺς δημοσιογράφους Πειραιῶς καὶ χθὲς

ἀκριβῶς μᾶς ἔστειλε εἰδοποίησιν ὁ Ταμίης Σκοπέλου νὰ παραλάβωμεν τὰς 2,567 ἀπὸ τὸν ἔρανον τῆς Ἑστίας ποῦ τὰ ἔστειλε τὸ ὑπουργεῖο. Θὰ σᾶς παρακαλέσωμεν νὰ μᾶς στείλετε μίαν φωτογραφίαν σας διὰ νὰ σᾶς ἐνθυμούμεθα. Ἡ καλωσύνη ποῦ μᾶς ἐκάματε εἶνε τόσο μεγάλη ὥστε δὲν εἴμποροῦμεν μὲ τίποτε νὰ σᾶς τὴν ἀνταποδώσωμεν.

Μὲ ἀγάπη καὶ ὑπόληψιν

Αἱ τρεῖς ἀδελφαὶ Ἀ. Παπαδιαμάντη

Χαρίκλεια Σοφία Κυρατσούλα

289

20 Μαΐου 1920.

Ἀξιότιμε καὶ Ἀγαπητὲ Κύριε Κωνσταντῖνε Φαλτάιτς Χαίρετε.

Πρῶτον ἐρωτῶμε διὰ τὴν ὑγιείαν καὶ δεύτερον σᾶς εὐχόμεθα ἔτη πολλὰ νὰ χαίρεστε τὴν ἑορτὴν σας, τὸ ὠραῖον διήγημά σας ἀργὰ τὸ ἐλάβαμε, 5 Ἀπριλίου καὶ σᾶς ἔγραψα τὴν παραλαβὴν εἰς τὰς 8 τοῦ ἰδίου, τὸ γράμμα σας ὅμως τὸ ἐλάβαμε 15 Ἀπριλίου ἀλλ' ἐπειδὴ σᾶς εἶχα γράψει πρωτύτερα, σᾶς ἀπαντῶ τώρα συγγνωτέ μοι διὰ τὴν βραδύτητα, προσφέρετε τοὺς ἀπείρους χαιρετισμούς μας εἰς τὴν καλὴν σας μητέρα καὶ τὴν εὐχόμεθα ἔτη πολλὰ νὰ χαίρετε τὸν καλὸν τῆς υἱὸν ὁμοῖος ἀδελφας καὶ ἀδελφόν σας.

Μένωμε πάντοτε εὐγνώμωνες μὲ ὑπόληψιν καὶ Ἀδελφικὴ ἀγάπη.

αἱ Ἀδελφαὶ τοῦ μακαρίτου Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη

Χαρίκλεια Σοφία Κυρατσούλα

290

Σκίαθος 12 10βρίου 1920.

Ἀγαπητὲ κ. Κωνσταντῖνε Φαλ.

Πρὸ χθὲς εἰς τὰς 4 τοῦ ἰδίου μᾶς ἔγραψε ἡ καλὴ σας μητέρα ἀπὸ τὸ βαπόρι, ἡ ὁποία ἀπὸ θαλασσοταραχὴ ἔμενε ὅλην τὴν νύκτα, ἂν γνωρίζαμε θὰ πηγέναμε νὰ τὴν πάρωμε ἔξω νὰ ξεζαλισθῇ ὀλίγαις ὥραις, ἀλλὰ μᾶς ἔδωσαν τὸ πρωῖ τὸ γράμμα ὅταν ἐφυγε, ἀρκεῖ μόνον ὅπου μάθαιμι διὰ τὴν ὑγιείαν σας διότι ἤχαμαι πολλὴν καιρὸν καὶ ἐχάριμε, πόσον ἐπιθυμοῦμε νὰ τὴν ἀνταμόναμε ἢ χαρὰ μας θὰ ἦτω μεγάλη.

Τοὺς χαιρετισμοὺς εἰς ὅλους τοὺς οἰκοίους σας

μένωμαι μεθ' ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης

αἱ Ἀδελφαὶ τοῦ μακαρίτου Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη

Χ. Σ. Κ.

291

Ἐν Σκιάθῳ τῇ 15 Σεπτεμβρίου 1927.

Ἀγαπητὲ κ. Κώστα Φαλτάϊτς.

Θὰ σᾶς παρακαλέσωμεν πολὺ νὰ δεχθῆτε ἕναν τενεκὲ λάδι Σκιαθίτικο τὸ ὁποῖον εἶχαμε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς στείλωμεν διὰ μικρὸν ἐνθύμιον τῶν προϊόντων τοῦ χωριοῦ μας. -

Τὸν ἐστείλαμεν σήμερα διὰ μέσου τοῦ καμαρότου τοῦ ἀτμοπλοίου «Παναγία» καὶ τοῦ λεμβούχου Σωκρ. Χαμαργιᾶ, ὅστις θὰ τὸ παραδώσῃ εἰς τὸν ἀδελφόν σας κ. Νίκον στὸ κατάστημα ἀδελφῶν Λαμπροπούλου καὶ ἀπὸ ἐκεῖ παρακαλεῖσθε νὰ περάσετε νὰ τὸ παραλάβετε. - Εὐχόμεθα δὲ νὰ τὸ φάγετε μὲ ὑγείαν.

Παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς πληροφορήσετε διὰ τὴν παραλαβὴν του. Περιέχει 10 1/2 ὀκάδας. -

Πολλοὺς χαιρετισμοὺς εἰς τὴν κυρίαν σας καὶ εἰς τὸ παιδάκι σας. Δὲν μᾶς ἐγράψατε πῶς τὸ ὠνομάσατε.

Μὲ μεγάλην ἐκτίμησιν.

Σοφία καὶ Κυρατσούλα Παπαδιαμάντη

292

Σκίαθος 30 Ἰουλίου 1930.

Ἀγαπητὲ κ. Φαλτάϊτς

Ἐγκαίρως λάβαμε τὸ γράμμα σας. Μὰ δὲν προφτάσαμε νὰ σᾶς ἀπαντήσωμε. Γιατὶ ἐν τῷ μεταξὺ χάσαμε τὴν ἀδελφή μας τὴ Σοφία. Ἔτσι ἔμεινα μόνη μου στὸ σπίτι. Τί νὰ κάμω ὅμως! Αὐτὰ ἔχει ὁ κόσμος. Δὲ βρίσκω λόγια ἀρκετὰ γιὰ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον ποὺ δεῖχνετε πάντοτε γιὰ μᾶς. Ἐν τούτοις τὸ πατριωτικὸν ἴδρυμα, ἂν καὶ σᾶς

ύποσχέθηκε πώς θὰ μᾶς στείλη χρήματα, ἴσαμε τώρα δὲν μᾶς ἔστειλε τίποτα. Τρία ὀλόκληρα χρόνια εἶναι πλέον πὺ δὲν μᾶς ἔχει στείλει τίποτε. Ἄν θέλετε ἐνεργήσατε ὅπως ξέρετε σεῖς γιὰ νὰ μᾶς στέλλνη ὅ,τι εἶναι δυνατόν.

Πολλὰ χαιρετίσματα στὴν κυρία σας καὶ στὸ παιδάκι σας.

Σᾶς χαιρετῶ μὲ μεγάλη ἐκτίμηση

Κυρατσούλα Παπαδιαμάντη